

הרפת והחלב מוסף מיוחד

חוברת מס' 87 | דצמבר 2018

הסכם החלב

**רפתנים מודאגים
בכנס אחוה בדרום**

עורך – יוסי מלול

הסכם החיסול...

יוסי מלול - לשעבר, מזכיר התאחדות מגדלי בקר

ההסכם שנחתם בין ההתאחדות לממשלה מביא לתנועת מלקחיים רב תחומית, שפוגעת מאוד בכל הרפתנים. חלק גדול מהם יצטרכו לסגור בניגוד לרצונם ולחלומם...

שחיקה משמעותית של מחיר החלב, הורדה משמעותית של המכסים על הייבוא, קביעת רף סקר גבוה - כל אלו ועוד, ישחקו עד דק את ההכנסות נטו של הרפתנים ויקטינו את היקף הייצור המקומי הכולל. **התשובה הכללית היא ביטול ההסכם ויציאה למאבק מגוון ומשולב, של כל חברי הענף**

המציאות הפוליטית

העדיפויות, עם הרבה התבטאויות פופוליסטיות. הרפתנים הם החוליה החלשה והפגיעה וקל יותר לנגוס בה ברמות שונות, גם אם כולם בטוחים שהשחיקה בהכנסתם לא תעבור לצרכן, דרך המחלבות ורשתות השיווק - רואים זאת בענפי חקלאות אחרים: פטם, דגים, פירות וירקות ועוד..

עם כל זה

- מכירת תנובה החלישה מאוד את הענף כולו ובמיוחד את מקטע היצרנים.
- ענף החלב בישראל נחשב לאחד הטובים בעולם ובכל המערכות שלו - מצוינות, איכות, מגוון, טעם, ביטחון וזמינות.
- הוא פרוס בעיקר בפריפריה, 70% מהיצרנים בעוטף ישראל שעושים עבודת קודש בימים קשים אלה.
- **תכלית ראויה** - הענף מבצע משימות לאומיות חשובות מעבר להתיישבות בפריפריה כמו - ביטחון מזון בעת מלחמה, אספקה שוטפת של מזון חיוני לאורך כל השנה, כשרות מפוקחת, ניצול חומרי לוואי, ניצול מי קולחין, שמירה על השטחים הפתוחים, פרנסה גם ליצרנים קטנים ועוד.
- הציבור בישראל אוהד מאוד את החקלאים, את הרפתנים וגם את תוצרת החלב הישראלית, אם כי מושפע גם מהקולות שזה יקר מהעולם..

- מצבה של ההתיישבות והחקלאות הישראלית נשחק מאוד לאורך השנים. משקלה של ההתיישבות במערכות השונות בחברה, בכלכלה, בביטחון וביתר התחומים, ירד עד מאוד.
- מספר החקלאים בישראל הצטמצם מאוד והגיע כיום לכ- 8,000 חקלאים פעילים.
- אנשי התנועות מסמנים את שנת 1985 כשנת המעבר לחולשה, עם המשבר הגדול בתנועות והתגייסות המדינה לסייע באופנים שונים..
- הכוח הפוליטי של ההתיישבות ירד מאוד, כוח ההצבעה נמוך והנציגות שלנו בכנסת צנועה עד מאוד, אם כי עובדת קשה לשמור על האינטרסים.
- גם ענף החלב עובר תמורות דומות ונגזרות מהכוח הכללי בציבור ובפוליטיקה.
- התכנון בענף מעורר התנגדות רבת שנים בקרב כלכלנים רבים ובמיוחד, לאחר ביטול התכנון באירופה - "פוגע בתחרות"...
- משבר הקוטג' ב-2011 היווה נקודת מפנה ביחס אנשי הציבור והם שמו את סוגיית "יוקר המחיה" בראש סדר

// המדעים שבחוק החלב, שכמובן עבר בממשלה ובכנסת, יש "הבטחת מחירים נאותים ליצרנים" ושיווק מוצרי חלב מייצור מקומי בלבד". ודווקא במטרות ההתאחדות, נעלמה מטרת העל שהיא פרנסה מכבדת לרפתנים

ראשי המועצות בדרום מפגינים למען שמירת הרפתות בפריפריה

// עם פתיחת הייבוא אחרי ההסכם, נכנס נעלם גדול שאף אחד לא יכול לקבוע אותו בוודאות יחסית - מה היקף הייבוא של מוצרי חלב? איך מתכננים את הענף? תקציב המועצה מקוצץ ויכולת הוויסות נשחקת...

- שמירת התכנון המרכזי, כולל מועצת החלב ושמירת שווי המכסה.
- שמירת מנגנון מחיר המטרה במסגרת הקיימת.
- שמירה על הייצור המקומי.
- גידור ושמירה בנושא הייבוא.
- תהליך פרישה עם שווי מכסה ועם ביטחונות, במקרה של ריבוי פרישות - ודאות רב שנתית.
- מענקי מדינה משמעותיים לפיתוח הענף.
- חיזוק משפטי של בסיסי ההסכם, ליצירת בסיס איתן להמשך תכנון, גם בתום מועד ההסכם.
- **ההסכם החתום השיג את כל המטרות וללא שום פשרה. המחירים ששילמנו מורכבים ומאתגרים, אבל לא מאיימים על חוזקו של הענף ועל יכולותיו. הסכם לוקר היה לארבע שנים, ההסכם החתום היום הוא לשמונה השנים הקרובות, עם חיזוקים משפטיים משמעותיים בתוכו לשמירת התכנון ומחיר המטרה, גם שנים קדימה.**

פרנסה מכבדת

המדהים שבחוק החלב, שכמובן עבר בממשלה ובכנסת, יש **"הבטחת מחירים נאותים ליצרנים" ושיווק מוצרי חלב מייצור מקומי בלבד**". ודווקא במטרות ההתאחדות, נעלמה מטרת העל שהיא **פרנסה מכבדת לרפתנים**. כך הדבר גם במטרות ההסכם שנחתם שמדבר על **התייעלות**, שהיא מילה נרדפת לשחיקת מחיר החלב ולפגיעה בפרנסת העוסקים בו. ברור שכל המטרות שהוזכרו לא יחזיקו, גם אם יושגו כולן, **אם לא תובטח פרנסה מכבדת**, כזו שתשמור על הרפתנים בכל

רפתני עוטף עזה נמצאים בחזית קשה וחיוני לחזק אותם

גם בפריפריה הצפונית רפת החלב מרכזית לפרנסה

- ארגוני הרפתנים, ייחודיים בעולם, מקיפים את כל תחומי העשייה, כל היצרנים חברים בהם ויש להם כוח ארגוני לא מבוטל וכיום, גם לא מנוצל דיו..
- בהסברה יותר טובה ומקיפה, נוכל להיכנס לעומק הלבבות של כולם, כולל חלק מהפוליטיקאים..

אז למה חתמנו על מסמך כזה, פוגעני ומחסל..?

נעבור יחד אחר מרכיבים שונים בהסכם ונבחן אותם קצת יותר

מטרות הענף

בחנו את המטרות בענף החלב בשלושת הגופים: חוק החלב 10.2011, הסכם החלב 10.2018, מטרות המ"ב על פי דוח מנכ"ל 5.11.18 - (ההדגשות שלי).

- **מתוך חוק החלב 6.10.11**
מטרותיו של חוק זה הן:
1. לפתח, לייעל ולבסס את משק החלב בישראל, תוך הבטחת איכות ובטיחות ייצור החלב ושיווקו.
- 2. לבטיח אספקה סדירה של חלב ומוצריו, תוך הבטחת מחירים נאותים ליצרנים, למחלבות ולציבור ותנאים הולמים לפעילות היצרנים והמחלבות.
- 3. (פרק ג') שיווק חלב ומוצרי חלב בישראל יהיה מייצור מקומי בלבד, או מייבוא שהותר על פי סעיף קטן ב, או לפי כל דין.
- **הסכם החלב בין האוצר לבין ההתאחדות 28.10.18**
במטרה לפתח ולייעל את ענף הבקר לחלב, להפחית את העלות הממוצעת לייצור חלב, להביא להפחתת מחיר החלב ומוצריו לצרכנים ולצורך שמירת ההתיישבות, סוכמו העקרונות בין נציגי החקלאות, מועצת החלב, משרד החקלאות ומשרד האוצר.
- **מטרות היצרנים - מתוך דוח מנכ"ל 5.11.18**
מטרות-העל של כל מוסדות ההתאחדות, מאז ומתמיד, לא השתנו והן:

בהמשך המוסף, מובא מאמרה הקצר של הכלכלנית **רחל בורושק** על הדרמה המדהימה ברפת המשפחתית - **בגידול הרפת וביעילות שלה..**

ב-1.1.19 - ממש בעוד כחודש, מחיר המטרה המעודכן מהסקר, מבטא את התייעלות הזו, בהורדה של כ-10 אג' כולל **עלייה משמעותית ברכיבים** של 2017, שמהווים את רף התשלום והקנס לרפתנים בשנים הקרובות. זאת אומרת, שבלי קשר לשום הסכם, יישום הסקר שנעשה ב-2017 כבר מביא להורדת מחיר משמעותית ועם ניכוי של 2% התייעלות אוטומטית לשנה והרי לכם שחיקה מרשימה בהכנסות הרפתנים ו"תרומה ליוקר המחיה.."

- **שחיקת הסכם** - בנוסף להורדת הסקר, ההסכם מוריד עוד כ-23 אג' מצטברות עד לסופו ב-2025. כל אחד מפרשן את ההורדות בדרך אחרת, אבל בשורה התחתונה, ברור שהכנסת הרפתנים תישחק עוד ובאופן משמעותי מאוד. **היכן הפרנסה המכבדת?**
- **תרומה לתנובה** - הרפתנים צריכים לפצות את הפוליטיקאים דרך העברת תשלום לתנובה, כדי שהיא לא תעלה את מחיר המפוקחים. כ-16.5 אג' יעברו מאיתנו למחלבות.. עולם הפוך.. כך יהנו גם המחלבות האחרות, שאין להן מוצרים מפוקחים, שהרי מחיר החלב יורד מכולם..
- **החלטות פה אחד** - נותנים לאוצר זכות וטו ובעצם זכות ההחלטה, על עדכון מחיר המטרה וכבר ראינו מה הוא עושה, כאשר לא נראה לו להעלות מחירים..

מובאית לפניכם **טבלה 1**. שנערכה על פי נתוני ההסכם ומצגות שפורסמו על ידי ההתאחדות. היא מרכזת את המחירים הכוללים נטו, מהמחלבה לרפתן, בכל רבעון, ללא היטל מועצת החלב וגם ממוצע שנתי, בכל אחת מ-6 שנות ההסכם.

פתיחת הייבוא

כבר היום יש **אפס מכס** על יבוא של 6,500-8,000 טון גבינות קשות לשנה. הייבוא הולך וגדל ונתן אותותיו השנה בעצירת הגידול בייצור המקומי, על אף התוכניות והתחזיות של מועצת החלב - כך נוצרו עודפי חלב גבוהים..

הפרה הכי והרפתן הכי בעולם..

כחלון - למה להרוס ענף מפואר, למה?

מקום בארץ, שתאפשר לדור המשך להיכנס לענף, שתיתן אפשרות להחזר ההשקעות העצומות בענף, שתהיה חלופה כלכלית ראויה, לאפשרויות נוספות שיש לבעלי הרפת. לא תהיה רפת חלב אם העוסקים בה לא יתפרנסו ממנה בכבוד - הם פשוט יברחו לעיסוקים אחרים, מפרנסים יותר, נוחים יותר, בטוחים יותר ועם שקט נפשי שוטף..

ההתיישבות בפריפריה תיפגע קשות מאוד, אם לא תהיה פרנסה מכבדת מהרפת, שמהווה מרכיב מרכזי ביותר בפרנסה של יישובים אלה. היישובים בעוטף עזה הם כיום בחזית ובכל קיבוץ ומושב יש רפת ואפילו גדולה והיא היא, שתורמת לחוזקו של היישוב. כאשר רבים מתפנים לעורף בגלל מצב ביטחוני, מי שנשאר בקיבוץ הם הרפתנים, הם מסכנים את עצמם בשביל כל עם ישראל - **למה לפגוע בהם?**

פיספסנו את המטרה המרכזית - פרנסה מכבדת!

פגיעה משולבת

החמור בהסכם שנחתם הוא בפגיעה המשולבת ברפתנים, תנועת מקלחיים במספר תחומים, שמעצימים מאוד את המכה ועלולים להביא לסגירתן-חיסולן של מאות רפתות מצליחות ולעוד השפעות הרסניות בענף.

שחיקת מחיר החלב לרפתנים - מחיר המטרה

- **התייעלות בסקר** - נכון שיש נוסחה לאופן קביעת מחיר המטרה לרפתנים ועיקרה סקר הוצאות ייצור ממוצע רפתות מייצגות בישראל.
- הסקר משקף התייעלות רפתנים מאז הסקר האחרון ולא נתנו את הדעת לכך, שיש מהפכה של ממש, ביעילות המשק המשפחתי, שבעבר הביא למחירי חלב יותר גבוהים..

// **התכנון יעבור למחלבות שכל אחת עם היצרנים שלה והיקף הייצור המחייב של המחלבה והמחיר יהיה בהתאם.. עם כל הכבוד לכולנו, אנחנו צריכים לפנות את החלב בכל בוקר וזו נקודת חולשה גדולה בהתמודדות עם המחלבות, שכולן פרטיות... תזכרו, תנובה לא שלנו**

שנה	מחיר ממוצע במשק
2019	1.847
2020	1.807
2021	1.762
2022	1.761
2023	1.727
2024	1.682
2025	החלת סקר 2023

שנה	רבעון	הפחתה למחלבות (אג)	הפחתה בהסכם (אג)	תשלום במשק
2018	4	הפחתה בסקר	8	1.98
	מחיר התחלתי לאחר החלת הסקר			
	1	4		1.86
	2	4		1.86
2019	3	4		1.86
	4	4		1.86
	1	5.5		1.845
	2	5.5	2.5	1.82
2020	3	5.5	2.5	1.82
	4	5.5	5	1.795
	1	5.5	5	1.795
	2	5.5	7	1.775
2021	3	5.5	7	1.775
	4	5.5	9	1.755
	1	1.5	9	1.795
	2	1.5	11.5	1.77
2022	3	1.5	11.5	1.77
	4	1.5	14	1.745
	1		14	1.76
	2		16	1.74
2023	3		16	1.74
	4		18	1.72
	1		18	1.72
	2		20.5	1.695
2024	3		20.5	1.695
	4		23	1.67

מחלבות, שחלקן כבר התחילו בכך כיום. המחלבות, ברצותן לשרוד ולהרוויח, עלולות להיות חלוצות בכניסה לייבוא, כי יש להן תשתיות ערוכות ומערכות הפצה מנוסות. זאת על אף ההשקעות הגדולות שלהן בקווי גבינה קשה - בחשבון הכלכלי השוטף, יהיה אולי כדאי יותר לייבא מאשר לייצר, על אף מחירי החלב הגולמי הנמוכים יותר, שישררו בהמשך.

מוצרי הייבוא - הייבוא יכלול גבינות יקרות וממותגות, אך גם גבינות צהובות, מלוחות ואחרות. ההתפתחות הטכנולוגית תאפשר גם יבוא של מוצרים חצי קשים ואפילו רכים, כי אורך החיים של המוצרים גדל, הטעם יותאם לחיך הישראלי והשיווק הנמרץ, יציף את השוק הישראלי, במגוון מוצרים ממדינות קרובות וגם רחוקות... אף אחד לא יכול להבטיח ולהתחייב לנו תסריט אופטימי בעניין..

כך אנחנו עלולים לאבד מאות מיליונים של ייצור חלב גולמי ו"נאכל את הלב" לראות את המדפים עמוסים בתוצרת יבוא של "שונאי ישראל" מטורקיה ומפולין, מבלגיה ומצרפת..

כך הדבר עם אבקת חלב לסוגיה - הורדת המכסים תפתח את יבוא האבקה, שהיא בעודפים גדולים וזולים מאוד בשוק העולמי וכל השימוש באבקה יעבור לייבוא בעוד שאנחנו ניתקע עם עודפים גדולים וייצוא במחירי הפסד מכבידים. אוניות הפינוי של האבקה שלנו, יפגשו בים את אוניות הייבוא של האבקה העודפת והמסובסדת, מרחבי העולם..

סך ייצור החלב המקומי יקטן ואפילו מאוד, אין גידור להיקף המכסות וזה עלול לרדת עוד ועוד..

התכנון בענף

עד היום התכנון בענף היה אפשרי כי המסגרת הכללית הייתה ידועה בערך מקורב - **היקף הצריכה, הייצור והעודפים**. מכסות החלב והרצועות היו משתנות לפי ההתפתחויות בשוק. היו גם תקציבי ויסות וקרנות במועצת החלב, וביחד עם מחיר נמוך לחלב עודף, אפשרו לטפל בעודפי חלב כאשר היו, והשנה היו הרבה..

כיום, עם פתיחת הייבוא אחרי ההסכם, נכנס נעלם גדול שאף אחד לא יכול לקבוע אותו בוודאות יחסית - **מה היקף הייבוא של מוצרי חלב? איך מתכננים את הענף?** תקציב המועצה מקוצץ ויכולת הוויסות נשחקת...

המכס על גבינות קשות יורד, על פי ההסכם, כבר בתחילת השנה הקרובה מ-8 ש"ח לק"ג ל-5 ש"ח וממשיך לרדת ללא מגבלה עד הגיעו ל-4 ש"ח לק"ג.

באם הייצור ירד מתחת ל-1.5 מיליארד, אזי הירידה תעצר ב-4 ש"ח מכס לק"ג.

שלא נטעה - **אין כאן גידור של ייצור החלב והמכסות**, אלא רק של המכס במחצית מערכו כיום.

האם המכס הזה אפקטיבי כדי למנוע את הצפת השוק בגבינות יבוא מסוגים שונים? תלוי את מי שואלים...

ברור למפוקחים שבינינו, שבמכס מופחת במחצית, שגם פתוח לכול, תהיה פריצת יבוא נרחבת מאוד ותהיה מדורגת, כי היבואנים צריכים זמן להתארגנות ואז תהיה פריצה בעלת משמעות גדולה גם לייצור החלב המקומי.

היבואנים יהיו מכל המגוון - רשתות השיווק, בעלי הון ואפילו

מקבלים ברכה ומצליחים

הפסד ודאי..

• **ייצור החלב** - יקטן בוודאות. אסור לפתח אשליות, כי הייבוא ייכנס בלחץ הפוליטיקאים ובהסכמתנו. מוצרי חלב רבים ומגוונים ייכנסו בהדרגה לשוק בישראל והכול על חשבון הייצור שלנו.

• **היצרנות** - של הורדת המחיר לצורותיה, הקטנת היקף הייצור הכולל, שחיקת היכולות של המועצה - יביא לפגיעה משמעותית ואף קשה לרוב הרפתות בישראל.

• **סיכון סגירה** - 350 רפתות משפחתיות מתוך ה-570, נמצאות מתחת למיליון ליטר מכסה והן בסיכון מידי (מתחת ל-700 אלף יש כ-170 רפתות). מעל ל-20% רפתות קיבוציות הרוויחו ב-2017, שנת השיא שלנו, פחות מ-30 אג' לליטר והן בסכנת סגירה. **שותפויות** - חלק מהשותפים בכל רפת, עלולים לקבל החלטה על יציאה ופדיון כיום, השותפות תתפרק ואולי תיסגר כולה, על אף גודלה..

• **רפתות בפריפריה** - בערבה ובעוטף ישראל, נמצאות בסיכון גבוה יותר, כי עלויות הייצור, ההובלה וההזנה גדולות יותר. רוב רפתות הערבה עלולות לקבל החלטה להיפרד מהענף, בגין חוסר כדאיות.. ולממש את ערך המכסה, בעלי החיים, והציוד. כל רפת שנסגרת צובטת בלב ומחלישה את הענף - ירדנו כבר מתחת לסף הקריטי של מספר היצרנים!

• **התרחבות וגדילה** - ברפתות רבות יש מגבלת שטח גדולה ואין לאן להרחיב ולהתפתח. החלופה שמשאירים להם היא פשוט לסגור ולהיעלם מענף. ובמיוחד עם ספקות לגבי כניסת הבנים לרפת..

• **כדאיות ההשקעה** - ברוב הרפתות, הכדאיות להשקיע בפיתוח הרפת ובחידושה, יורדת עד מאוד. במקביל, עולה מאוד הכדאיות של הפרישה ומימוש הערך "המובטח" של 2.3 ש"ח לליטר, כבר היום, כדי להקטין סיכונים בענף ולהגדיל שימוש בשטחי הרפת לשימושים אחרים.. ההכנסה השוטפת מהתקבולים הכוללים בפרישה, יהיו הרבה יותר גדולים מאשר הרווח השוטף וכיום גם, המסוכן ברפת.. תעשו חשבון ותופתעו.. אתם מוזמנים לקרוא את מאמרו של **סטיבן רוזן** בהמשך המוסף..

• **תקציב מדינה לרפת** - עדיין לא יודעים איך וכיצד ישתתפו ובמה ולכן קשה להתייחס למה שהתקציב עוזר. בקרן השפכים נשארו כספים כי הרפתנים לא השקיעו במתקנים.. האם יקרה משהו דומה גם לתקציב זה?

• **פגיעה במערכת המקצועית המפוארת בענף** - צמצום במספר הרפתות, הקטנת הרווחיות, "קימוץ הידיים" להוצאות אחרות, יביא בהכרח, לפגיעה גם במערכות התמך המדהימות שיש בענף.

• **פגיעה אנושה בהישארות דור המשך ברפת** - מדוע בנים וצעירים ייכנסו לענף שהרווחיות בו נמוכה מאוד והסיכונים גבוהים, עם השקעות כבדות וגזירות חדשות לבקרים? מי ייקח את השרביט קדימה לעידן חדש ברפת הכי בעולם..? אחת הבעיות הקריטיות בהסכם..

לבטל את ההסכם ולגייס את כולם למאבק משולב

מועצת החלב בסכנה של ממש - היא כפופה למדיניות הממשלה ולחוק והיא מוגבלת באפשרויות העשייה..

מה יהיה היקף המכסה המחולק? רמת אי הוודאות גדלה והתנודתיות מתעצמת..

אין מספיק תקציב כדי לממן עודפים, שיהיו בחלוקת מכסות גדולות ממה שהשוק צורך, ולא יודעים את היקף השיווק המקומי.

יחלקו מכסות בחסר כדי להקטין התחייבויות וסיכונים ואז עלול להיווצר מחסור - יורידו עוד מכסים, הייבוא יגדל, ויכעסו על הרפתנים שלא מספקים מספיק חלב..

אם יחלקו מכסות מלאות, אזי עלולים להיווצר עודפים ואין אמצעים לממן אותם - יבואו לרפתנים וידרשו מהם לשלם את עלות הפינוי..

הבלגאן בענף ילך ויגבר... האמון במוסדות יישחק מאוד והדרך לפירוק מלא של התכנון הארצי, ביחד עם מועצת החלב, תהיה קצרה יותר.

התכנון יעבור למחלבות שכל אחת עם היצרנים שלה והיקף הייצור המחייב של המחלבה והמחיר יהיה בהתאם.. עם כל הכבוד לכולנו, אנחנו צריכים לפנות את החלב בכל בוקר וזו נקודת חולשה גדולה בהתמודדות עם המחלבות, שכולן פרטיות... תזכרו, תנובה לא שלנו..

משמעויות לטווח ההסכם ולאחריו

אסור לעצום את העיניים ולפתח אשליות מסוכנות..

• הסעיפים השונים בהסכם וצירופם המשותף, מביאים למכה גדולה מאוד ליצרני החלב בישראל. **אין יותר פרנסה**

מכבדת לרוב היצרנים בענף!

• **ההכנסה מייצור החלב תיפגע קשות** - ההוצאות נשארות ואולי אף גדלות (בימים אלה מעבירים לרפתנים הוצאות של מועצת החלב כמו פינוי פגרים, השתתפות בספר העדר ובמחקר בענף..) בעוד שההכנסה מצטמצמת באופן דרסטי.

• חישובים כלכליים, שנעשו על ידי המקצוענים שעובדים שנים רבות בענף, מראים שהרווחיות הממוצעת ברפת יורדת לרמה, שבחלק גדול מהרפתות, אין רווח ואולי אף

לחרוג מעט בחורף והרבה יותר בקיץ..

פרישה מהענף - אם אתה מושבניק מעל 55 ואין לך בן ממשיך, אני ממליץ לך (ואף אחד לא שומע...) - אל תיקח סיכונים, תפדה את המכסה במחיר שנקבע ותמכור את הפרות והציוד. בסככות ובקרקע תעשה שימושים אחרים ומכניסים.

קיבוץ בודד עם רווח צנוע, תשתיות חלקיות וקשיי כוח אדם - מומלץ לצאת מהענף ולפדות, עם כל הכאב והצער שיש בעניין. יש מה לעשות בקרקע.. אם נחלק את הפדיון מהמכירה ל-20 שנה, נקבל תמורה שנתית הרבה יותר גבוהה מהרווח הצפוי.. **רפתות גדולות בשני המגזרים** - לשקול בזהירות את המשך הפיתוח, לא למהר להגדיל ייצור, בוודאי לא לקנות מכסות, אלא להמתין להצעות יותר "מעניינות" מהמדינה ומהמחלבות.

קניית מכסות - ממליץ מאוד לא לקנות מכסות ב-2.30 ש"ח לליטר. ייתכן וקיצוץ המכסות יצמצם גם את המכסה החדשה שקניתם. מנגד, אם יהיה מחסור בחלב, המדינה תחלק מכסות בחינם וחבל להסתכן בקנייה. את עלות מכירת המכסות המדינה תממן מתקציבה..

בן ממשיך - הענף מאוד מעניין ומעשיר וכיף לעבוד בו. ובכל זאת, תשקול היום את המשך דרכך ברפת - האם תוכל להתפרנס ממנה בעתיד, בצורה מכובדת? האם תוכל להחזיר את ההשקעות שאתה רוצה מאוד לעשות, בחידוש ובגדילה?

מאבק על עתיד הרפת - אין מי שיעשה את העבודה במקומנו. אם אתם רוצים להישאר ולהתפרנס מהענף, צריך גם לשנס מתנייים ולהתארגן למאבק מגוון ומשולב על עתידו של הענף. חשוב גם הרפתן הבודד יתגייס למאבק הקריטי - זה בנפשנו!

ומה ההמלצות להנהגת הענף?

על כך בחוברת הבאה...

במילה אחת - **מאבק!**

במשפט אחד - **לבטל את ההסכם ולהיערך במגוון פעילויות למאבק כולל ומשולב.**

לסיכום

ההסכם שנחתם בין ההתאחדות לבין האוצר מביא לפגיעה קשה ביצרני החלב בישראל, בהיקף הייצור המקומי, בתכנון בענף ובמוסדות הרבים בו. כמו גם, במטרות הגדולות שהוגדרו על ידי החוק והגופים.

חשוב שהרפתנים יפנימו את התוצאות האפשריות של ההסכם ולעשות חשבון אישי בכל רפת, לגבי ההתנהגות בתקופה הקרובה וגם הרחוקה.

ניפגש בכנס ירושלים בתקווה לבשורות טובות יותר..

מאבק על עתיד הרפת - אין מי שיעשה את העבודה במקומנו. אם אתם רוצים להישאר ולהתפרנס מהענף, צריך גם לשנס מתנייים ולהתארגן למאבק מגוון ומשולב על עתידו של הענף. חשוב שגם הרפתן הבודד יתגייס למאבק הקריטי - זה בנפשנו!

יכולת הרפת לשלם שכר ראוי לעובדים טובים וקבועים, נשחקת מאוד ומה הם יחליטו? הם צריכים הרבה מאוד מוטיבציה כדי להמשיך ברפת..

התכלית הראויה תעלם - הפגיעה הקשה במספר הרפתות בישראל, ביטול יכולת ההתפרנסות של העוסקים בענף החלב, תביא די מהר לשחיקה מלאה של התכלית הראויה של הענף - שמשמעותה שמירה על פריפריה, פרנסת היישובים והחקלאים הקטנים, שמירה על שטחים ירוקים, ביטחון מזון בעת מצוקה לאומית ועוד.

ביטול התכנון בענף - נראה באופק ויגיע מהר. בסוף תקופת ההסכם נשאר עוד צעד אחד קטן של הפוליטיקאים ואפשר שגם בלי מעורבות, אנחנו נשארים ללא תכנון כולל ומחיר מובטח ונעבור לכוחות השוק והתחרותיות..

מחיר החלב בסקר הבא 2023 - סגירת מאות רפתות קטנות וגדולות, צמצום הכרחי בהוצאות, העלאת רף הסקר ל-1.2 מיליון ליטר, יביאו להורדה נוספת במחיר החלב על פי הסקר ומה שרואים בתוצאות 2017 יהיה מועצם הרבה יותר בסקר 2023.

להתארגן במהירות - חיוני מאוד להתארגן כבר היום ולהכין את הכלים שיגנו במשהו על הרפתן, בהעדר שליטה קואופרטיבית על המחלבה הגדולה בישראל..

ענף מפואר שהורסים אותו והפעם עם שותפות של הנהגת הענף... לא יאומן!

ההמלצות שלי - אם ההסכם לא יבוטל

לא מחייבות אף אחד אלא שיחה עם עצמי... אחרי ששאלתי כמה אנשי מקצוע "משלנו"...

כל רפת היא עולם מלא ושונה - כל אחד יעשה את המאזן המתאים לו, למשפחתו, לקיבוצו..

בשנה הראשונה להיכנס למצב HOLD - להמתין להתבהרות של הכללים והתקנות, לפני קבלת החלטות דרמטיות וגורליות.

השקעות - אם אתם באמצע השקעה, תשלימו אותה ואולי אף אפשר לקבל עליה השתתפות.. השקעות חדשות שווה להמתין בשנה הקרובה.

תכנון ייצור - תהיו זהירים בביצוע חריגות גדולות, תשתדלו לבצע את המכסה עם חריגה קטנה מאוד שתאפשר את ייצור המכסה.. תשקלו מעבר להגמעה בחלב מלא ובמיוחד בחורף ואולי אף ירידה ל-2 חליבות ביום, במיוחד במגזר המשפחתי..

הסכם החלב החתום

בין האוצר לבין התאחדות מגדלי בקר

28.10.2018

סיכום בנושא עקרונות למדיניות בעניין מתווה רב-שנתי לייעול ענף הבקר לחלב

ג. (להלן "אגף התקציבים"), לפי כל דין. מתוך הסכום האמור לעיל בסעיף א' יוקצו 33 מיליון ₪ כולל מע"מ לרפת, עבור תוכנית פיתוח להגדלת הייצור ליותר מ-1 מיליון ליטר חלב בשנה ופחות מ-1.2 מיליון ליטר בשנה. הקצאת התקציב בסעיף זה תינתן באותו קצב מימוש של התקציב עבור השקעות לרפתות למעל 1.2, כאמור בסעיף א' לעיל.

ד. החל משנת 2023, יוקצו 50 מיליון ₪ כולל מע"מ עבור מענקי פרישה, להשלמה למחיר של 2.3 ₪ לליטר, רק ולאחר שלא התקבל מחיר זה בניסיון מכירה לשני המגזרים (שיתופי ומושב). מנגנון זה הינו בהמשך למנגנון האמור בסעיף 6 ח. ה. יוקצו 100 מיליון ₪ כולל מע"מ כדין עבור "יצרן שיתופי". ו. החל משנת 2024, ניתן יהיה לבצע הסטה בתקציב, בין הסעיפים לעיל, בהתאם להמלצת ועדת המעקב ובאישור אגף התקציבים.

3. המענקים והתמיכות, כאמור בסעיף 2, יינתנו בכפוף לקיומם של כל אלה:

- א. המחיר שעל מחלבה לשלם ליצרן בעבור ליטר חלב בקר במכסה (לעיל ולהלן - מחיר המטרה) יפחת בהתאם לאמור בסעיף 6;
- ב. החל מחודש ינואר משנת 2025 מחיר המטרה ייקבע על בסיס סקר בהתאם לאמור בסעיף 7;
- ג. ההיטל למועצת החלב ייקבע, עד ליום 1 בינואר 2021, בהתאם לאמור בסעיף 9;
- ד. מועצת החלב תקצה בכל שנה בשנים 2020 - 2025, כולל, תקציב שלא יפחת מ-4 מל"ח, לצורך הקמת מערך ייבוש חלב נוסף. תקציב שלא ינוצל באותה שנה, יופנה לקרן ייעודית לנושא זה בלבד;
- ה. יופחתו המכסים ויוגדלו המכסות בפטור ממכס כמפורט בסעיף 10;
- ו. יתוקן אופן הפעילות של ועדות מחיר המטרה כמפורט בסעיף 8.
4. מנכ"ל משרד החקלאות יקים ועדת מעקב, בה יהיו

במטרה לפתח ולייעל את ענף הבקר לחלב, להפחית את העלות הממוצעת לייצור חלב, להביא להפחתת מחיר החלב ומוצריו לצרכנים ולצורך שמירת ההתיישבות, סוכמו העקרונות בין נציגי החקלאות, מועצת החלב, משרד החקלאות ומשרד האוצר. הוצאת עקרונות מדיניות אלו לפועל, יבוצעו בהתאם להנחיות המשפטיות של משרדי האוצר והחקלאות ובכפוף לכל דין, באמצעות נוהל או הסכם מפורט, ככל שיידרש.

מענקים:

1. בענף הבקר לחלב תבוצע תכנית התייעלות מואצת, שיעודה להביא את יחידות הייצור בענף לכושר ייצור שנתי שלא יפחת מ-1.2 מיליון ליטר חלב גולמי לרפת.
2. לצורך כך, יתקצב משרד האוצר את מנהלת ההשקעות, בשנים 2019-2025 כולל, בתקציב תוספתי של 450 מיליון ₪ כולל מע"מ כדין, לעידוד הקמת רפתות גדולות, הרחבת רפתות קיימות והתייעלות, עבור בעלי מכסה וזכאים למכסה עד סוף שנת 2017, בהתאם לחלוקה הבאה:
א. יוקצו 300 מיליון ₪ כולל מע"מ עבור "יצרן מושבי". זאת באמצעות מענק עבור תוכנית פיתוח לרפת אשר מייצרת יותר מ-2.1 מיליון ליטר חלב בשנה או מענק דיפרנציאלי, בהתאם להיקף הייצור העתידי לרפת, עבור תוכנית פיתוח להגדלת הייצור ליותר מ-1.2 מיליון ליטר חלב בשנה ופחות מ-2.1 מיליון ליטר בשנה.
- ב. לצורך סיוע בהתמודדות עם השינויים הכלולים בסיכום זה, יוקצו עד 12.5 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2019-2024, כולל (סה"כ 75 מל"ח כולל מע"מ), מתוך התקציב האמור בסעיף (א) לעיל. תקציב זה יוקצה, באופן שוויוני במענק, לבעלי מכסת חלב אשר ירכשו מכסת חלב או יפרשו מהענף עד לשנת 2025 כולל. מענק הפרישה החד פעמי, יינתן בגובה של עד 140 אל"ח לרפת (לא לפי ליטר), כתוספת למכירת המכסה במלוואה, במסגרת תהליך הניוד במועצת החלב, במשך כל תקופת ההסכם. משרד החקלאות ופיתוח הכפר (להלן - "משרד החקלאות") יוכל להסיט תקציבים בסעיף זה משנה לשנה באישור אגף התקציבים במשרד האוצר

ה.סקר הוצאות ייצור של הרפתות ייערך בשנת 2023 בלבד, בהתאם למפורט בסעיף 7: תוצאות הסקר יישמו ביום 1 בינואר 2025. החל מיישומו של הסקר כאמור, ינוכה שיעור הפיריון השנתי בסך 2% בהתאם לקבוע בתקנות בנוסחן כיום, למעט בכל שנת 2025 אז ינוכה שיעור הפיריון השנתי בסך 2.75%.

ו. שר החקלאות ושר האוצר יהיו רשאים להאריך בצו את תוקפה של הוראת השעה, לתקופה שלא תעלה על שנה אחת, מעבר לסוף שנת 2025.

ז. אופן פעולתן של ועדות היישום וההיגוי הנוגעות למחיר המטרה והקבועות בתקנות תכנון משק החלב וחוק תכנון משק החלב, ישונה כך שהחל מתחילת 2019:

(1) ועדת היישום - הרכב הוועדה יכלול 50% נציגי משרד האוצר.

(2) ועדת ההיגוי - החלטות בוועדה יתקבלו פה אחד. במקרה של חילוקי דעות, החלטות יוכרעו פה אחד ע"י מנכ"ל האוצר והחקלאות.

(3) כלל העלויות בשתי הוועדות לעיל, למעט הפיריון, יקבעו באמצעות מדדים אקסוגניים עם עדיפות למדדי למ"ס.

ח. מחיר מכסת חלב יעמוד על 2.3 ₪ לליטר בתקנות עד סוף 2022 מתחילת ההסכם. במידה ולא תירכש מלוא המכסה שעומדת למכירה, בתוך שני רבעונים עוקבים, על ידי יצרנים מושביים, תיפתח הרכישה ליצרנים שיתופיים ולהיפך. לצורך כך, יבוצעו ההתאמות הנדרשות בחוק.

7. החל מיום 1 בינואר 2025, ייקבע מחיר המטרה על בסיס סקר להוצאות ייצור שיערך ברפתות המייצרות לפחות 1.2 מיליון

חברים נציג משרד החקלאות, נציג אגף התקציבים, נציג המועצה לענף החלב בישראל (להלן - "מועצת החלב"), נציג תנועת המושבים, נציג הקיבוצים ונציג התאחדות מגדלי הבקר (להלן - "ועדת המעקב"). הוועדה תעקוב אחר יישום סיכום זה והשגת יעדיו ותמליץ, פה אחד, על עדכון התוכנית וצעדים שיידרשו לצורך מימוש העדכון. הוועדה תתכנס לפי הצורך ולא פחות מ-3 פעמים בשנה. הוועדה תוכל להזמין משקיפים לדיוני הוועדה. בישיבתה הראשונה, תוכל הוועדה למנות צוותי משנה שימליצו לוועדה לפי העניין לשימו מונו.

5. מנכ"ל משרד החקלאות יקים ועדה בראשות סמנכ"ל השקעות במשרד החקלאות שיכלול את נציג אגף התקציבים, נציג מועצת החלב, נציג תנועת המושבים, נציג הקיבוצים ונציג התאחדות מגדלי הבקר (להלן - "ועדת ההשקעות"). ועדה זו תמליץ על תנאים נוספים להקצאת המענקים והתמיכות. עקרונות הקצאת המענקים והתמיכות, לרבות רשימת ההשקעות המוכרות, ייקבעו בידי נציגי הממשלה החברים בוועדת ההשקעות, פה אחד.

מחיר מטרה:

6. להמליץ לשר החקלאות, לקדם תיקון של חוק תכנון משק החלב, התשס"א-2011 (לעיל ולהלן - חוק תכנון משק החלב), ולהמליץ לשרים לפעול לתיקון תקנות:

א. כך שתוקפה של הוראת המעבר לעניין מחירים מזעריים לליטר חלב בקר במכסה, לפי סעיף 44 בחוק תכנון משק החלב, תוארך עד ליום 31 בדצמבר 2025.

ב. תתבצע הפחתה מדורגת של מחיר המטרה בסך כולל של 23 אגורות בהתאם לטבלה שלהן:

1.10.24	1.4.24	1.10.23	1.4.23	1.10.22	1.4.22	1.10.21	1.4.21	1.10.20	1.4.20
23	20.5	18	16	14	11.5	9	7	5	2.5

ליטרים בשנה.

8. להמליץ לשרים לפנות לוועדת המחירים, לבחון מקצועית, בהתאם לסמכותה לפי חוק הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו-1996, את עדכון המחירים המרביים לחלב ומוצריו הנובע מהפחתת מחיר המטרה לליטר חלב, בהתאם לאמור לעיל.

9. להמליץ לשר החקלאות לפעול לקבוע, בהתאם לסמכותו לפי סעיף 28 לחוק תכנון משק החלב כיהיטל המירבי של

1.1.22	1.1.21	1.1.20	1.1.19
1.5	5.5	5.5	4

מכס:

10. להמליץ לשר האוצר לתקן את צו תעריף המכס והפטורים ומס קניה על טובין, התשע"ז-2017 (להלן - צו תעריף המכס) באופן -

ג. מנגנון הפחתת מחיר המטרה לפי שיעור הפיריון הקבוע כיום בתקנות תכנון משק החלב (מנגנון לעדכון מחירים מזעריים של ליטר חלב), התשע"ב-2012, לשנים 2019 - 2024 כולל, יבוטל.

ד. בנוסף להפחתה האמורה בסעיף 6' לעיל, תבוצע הפחתה נוספת במחיר המטרה באופן שתבטל את ההתייקרות הצפויה במהלך השנה הקרובה של המוצרים המפוקחים.

ככל שתידרשנה הקדמות נוספות למניעת ההתייקרות האמורה בסעיף זה, אשר לא תעלינה על 10 אג' במצטבר, כולל רכיבים, הן תבואנה על חשבון הפחתות עתידיות מסעיף 6ב, ביחס של 1:1.

א. שהמכסים החלים על מוצרי החלב מיובאים יופחתו במספר יובהר כי צו תעריף המכס יתוקן באופן שהפחתות המכס פעימות בהתאם למפורט להלן, בכפוף לשימוע: לא יחולו על מוצרי צאן, ובכלל זה גבינות צאן. לצורך

פרט מכס	כיום	1.1.1919	1.1.2020	1.1.2121	1.1.2222	1.1.2323	1.1.2424	1.1.2525	1.1.2626
04.01.1000 חלב ושמנת, בלתי מרוכזים עד 1% שומן 04.01.2000 חלב ושמנת, בלתי מרוכזים 61% שומן 04.02.9000 חלב ושמנת מרוכזים - אחרים	40%	24%	22%	21%	19%	18%	17%	16%	15%
04.05.2000 ממרחי תוצרת חלב	140%	83%	78%	73%	68%	64%	59%	55%	51%
19.01.9022 תחליף גבינה עם שומן צמחי 21.06.9020 תחליפי גבינה (סויה וכו')	25%	15%	14%	13%	12%	11%	11%	10%	9%
04.01.4000 חלב ושמנת, בלתי מרוכזים בין 6% ל-10%	5.50	3.27	3.07	2.87	2.67	2.50	2.33	2.17	2.00
04.01.5000 חלב ושמנת, בלתי מרוכזים, מעל 10% יוגורט ואחרים יוגורט ואחרים									
04.06.9030 גבינה מסוג ג'מיד	4.05	6.82	5.05	5.40	6.05	6.45	7.05	7.59	8.05
04.06.2090 גבינה מגורדת או באבקה, מכל הסוגים, אחרת 04.06.3000 גבינה מעובדת 04.06.4000 גבינה עם גידים כחולים וגבינת חלומי גבינת חלומי 04.06.9020 גבינת חלומי	8.25	4.9	4.6	4.3	4	3.75	3.5	3.25	3
04.06.1090 גבינה טרייה אחרת 04.06.9090 גבינה אחרת גבינה אחרת	7.95	4.9	4.6	4.3	4	3.75	3.5	3.25	3

נושאים נוספים:

11. מנכ"ל משרד החקלאות יקים צוות בראשותו שיכלול את נציג אגף התקציבים, נציג מועצת החלב ונציג התאחדות מגדלי הבקר -

א. שיבחן בהתאם לנתונים שיוצגו בפניו, את הצורך לתקן את תקנות תכנון משק החלב, התשע"ד-2014, באופן הבא:

1) לאפשר גמישות בהקמת שותפויות בין יצרנים ובין היתר: הגדלת רף מספר השותפים האפשרי לאיחוד, הגדלת המרחק בין שותפים, חזרה של יצרן קיים מאומנה לייצור במסגרת משותפת, הקמה של רפתות חדשות במסגרת שותפות.

2) ועדת המכסות לא תקבע מכסה ליצרן חדש, אלא אם ייצר מכסתו ברפת חדשה והיקף המכסה ברפת במסגרתה הוא ייצר, יעלה על 2.1 מיליון ליטר חלב.

ב. הצוות, בהסכמת נציגי הממשלה בצוות, ימליץ לשר החקלאות, במידת הצורך, לפעול לקידום תיקון התקנות כאמור.

12. מנכ"ל משרד החקלאות יקים צוות בראשותו או בראשות מי מטעמו, שיכלול את נציג אגף התקציבים במשרד האוצר ונציג מנהל התכנון במשרד האוצר, שיבחן הצעות להקלה ברגולציה על מתן היתרי בנייה להקמת רפתות חדשות והגדלת רפתות קיימות, ובמידת הצורך, ימליץ לשר החקלאות ולשר האוצר לפעול לקידום ההצעות.

13. משרד החקלאות יבחן את הקריטריונים להקצאת עובדים זרים בענף הרפת, בכפוף לכך, שלא יוגדל מספר העובדים המוקצים לענף זה.

14. להמליץ לשרים להגיש, ככל שיידרש, הצעת החלטה לממשלה שבה תאמץ הממשלה סיכום זה, ותנחה את השרים הרלוונטיים לבצע תיקוני חקיקה וחקיקת משנה, ככל שנדרש לביצועו.

כך, ייפתח פרט מכס חדש 04.06.9010 לגבינות צאן שבו יוותר מכס 7.95 ש.

ב. פריט מכס 04.06.2020/5, גבינה באבקה לייצור מזון לבעלי חיים בפטור מנכ"ל, ישונה כך שסך המכס יעמוד על 0% החל משנת 2020.

ג. אם יפחת הביקוש בשוק המתוכנן לחלב בקר גולמי מייצור מקומי אל מתחת ל-1.5 מיליארד ליטר באחת מהשנים 2022-2025, לתקן את הצו כנוסחו לאחר תיקונו, כאמור בטבלה שבסעיף (א) לעיל, כך שלא תיכנס לתוקפה פעימה נוספת של ירידת מכס, עד שיגיע הייצור המקומי ל-1.5 מיליארד ליטר בשנה. לכשישוב וככל שיש, הייצור ל-1.5, תיכנס לתוקפה בשנה העוקבת פעימת המכס הרלוונטית לשנה זו מן הטבלה לעיל ובלבד, שלא מדובר בהפחתה של למעלה מ-0.5 ש"ח. סעיף זה תקף רק לפעימות המכס שמתחת ל-4 ש. בכל מקרה, הפחתות מכס שבוצעו לא יתוקנו בדיעבד. צוות המשותף למועצת החלב, משרד האוצר ומשרד החקלאות, יקבעו, פה אחד, את מנגנון החישוב של הביקושים כאמור. מנגנון אוטומטי זה ייכנס לצו המכס עד לסוף שנת 2022.

ד. אם סקר מחיר המטרה שייכנס לתוקפו בתחילת 2025, כאמור בסעיף 6ה, יביא להתייקרות מחיר המטרה, בניכוי מדדים, בלמעלה מ-9 אג', תוקפא באופן חד-פעמי, בתחילת 2026, לתקופה שלא תעלה על שנה, פעימת המכס המפחיתה ל-3 ש. ה. שתגדל היקף המכסה לייבוא אבקת חלב לפי פרטי מכס 04.02, כך שלאחר פתיחתה תגדל סך המכסה הפטורה ממכס לייבוא פריטים אלה, ביחס לסך המכסה ב-2019, לפי שיעורי הגידול הבאים, בהתאם לכל מכסה ובהתאם לכללי הסחר העולמיים, למעט מכסה מספר 4029 המפורטת בסעיף 10(ה) לסיכום זה:

2025 ואילך	2024	2023	2022	2021	2020	שיעור גידול סך המכסה
75%	50%	40%	30%	20%	10%	

ו. שתגדל היקף המכסה לייבוא אבקת חלב במכסה 4029, בפרט מכס 04.02.1020/5, כך שלאחר פתיחתה תגדל סך המכסה הפטורה ממכס לייבוא פרט זה, ביחס לסך המכסה ב-2018, לפי שיעורי הגידול הבאים:

2025 ואילך	2024	2023	2022	2021	2020	2019	שיעור גידול סך המכסה
150%	100%	80%	60%	40%	30%	20%	

ז. שיעמוד היקף המכסה לייבוא חמאה במכסה 4055, בפרטי מכס 04.05, בכל אחת מהשנים 2022-2019 (כולל), על 1,750 טון, ומשנת 2023 ואילך על 2,250 טון בשנה. כמוכך, שיעמוד היקף המכסה לייבוא חמאה במכסה 4056, בפרטי מכס 04.05, בכל אחת מהשנים 2022-2019 (כולל), על 1,250 טון, ומשנת 2023 ואילך על 1,750 טון בשנה. בתחילת שנת 2021 תיערך בחינה משותפת של אגף התקציבים ומועצת החלב, להקדמת תוספות המכסה משנת 2023 לשנת 2021 ואילך.

17. סיכום זה כפוף לכך שהצדדים לא יחזרו בהם מתמיכה זו עד לשנת 2025 כולל. כמוכך, במידת הצורך, הלשכות המשפטיות של חקלאות ואוצר, יפרסמו הסכם מפורט משפטי על סמך העקרונות המסוכמים בסיכום זה.

18. לסיכום עניין זה

על החתום
שי באב"ד
מנכ"ל האוצר

שלמה בן אליהו
מנכ"ל משרד החקלאות

עדי חכמון
סגנית הממונה על התקציבים

אביתר דותן
מנכ"ל התאחדות מגדלי הבקר לחלב

מיכל קראוס
מנכ"לית מועצת החלב

מאיר צור
יו"ר התאחדות חקלאי ישראל

"השרים" - שר האוצר ושר החקלאות ופיתוח הכפר;

"ועדת המעקב" - ועדה שהוקמה בהתאם לסעיף 4.

"ועדת ההשקעות" - ועדה שהוקמה בהתאם לסעיף 5.

"יצרן מושבי" - יצרן חלב בקר שאינו יצרן שיתופי כהגדרתו בתקנות תכנון משק החלב (העברת מכסות של יצרנים שיתופיים בענף הבקר), התשע"ה-2015, ואינו בית ספר חקלאי או מכון מחקר חקלאי;

"יצרן שיתופי" - כל אחד מאלה:

(1) קיבוץ או מושב שיתופי;

(2) יצרן שבעת שהוקצתה לו מכסת חלב לראשונה, היה קיבוץ או מושב שיתופי;

(3) יצרן שהוא אגודה שיתופית שחברים בה עד שלושה קיבוצים או מושבים שיתופיים (להלן - אגודה), ושנקבעה לו מכסה לפי דין לפני תחילתו של חוק תכנון משק החלב;

"מחיר המטרה" - המחיר המזערי שתשלם מחלבה ליצרן בשער המשק, לא כולל היטל מועצת החלב;

הערה - מועצת החלב לא חתמה על ההסכם בתאריך הנקוב..

למה הסכם חלב?

אבשלום (אבו) וילן, מזכ"ל התאחדות חקלאי ישראל

ההסכם מורכב, מסובך ולא פשוט למימוש. אנחנו בפיתחה של תקופה חדשה שבה תרד, קרוב לוודאי, רמת הרווחיות של הרפתנים, שנהנו משנתיים וחצי של ריווחיות יפה, ונצטרך להתארגן מחדש, לעבוד ברפתות גדולות יותר, להתייעל בממשק היומיומי ולנסות לייצב את הענף בגבולות מגרש חדשים ובלתי ברורים כרגע

הדיונים והאיומים

מזה כשנה ניהלה התאחדות מגדלי בקר, עם התאחדות חקלאי ישראל, משא ומתן ארוך ועיקש, עם אגף התקציבים באוצר, על הסכם חלב חדש שיאפשר לשמור על ענף החלב כענף מתוכנן, וימנע את קריסתו, עקב כניסה מאסיבית של גבינות קשות, לנוכח הורדה צפויה של מכסי המגן.

ע"פ חוק החלב - באפריל 2019 מסתיים מנגנון מחיר המטרה, וקביעת המחירים עוברת לוועדת מחירים ממשלתית, הזקוקים לאישור שר החקלאות ושר האוצר למחיר החלב.

דוגמה לבעייתיות מנגנון זה ראינו לאחרונה, כאשר שר האוצר סירב להכיר בהחלטת ועדת המחירים, על העלאת מחירים של מוצרי החלב המפוקחים, כ-53% מתוצרתה של תנובה, ובתגובה פנתה חברת תנובה לבג"צ, הנידון בשבועות אלה בבית המשפט. גם מכסי המגן על הגבינות הקשות היו אמורים להיפתח בחודש ספטמבר 2019, ככתוב "בהסכם לוקר", שנעשה כהסדר וכהגנה על הרפתות בשנת 2015.

מה הושג?

מחיר המטרה - נקבעו מדרגות של ויתור מצד היצרנים על מחיר המטרה, כך שתוך 8 שנים הוא ירד ב-23 אג'. במקביל, בוטלה ירידה צפויה של 2.5 אג' לשנה במחיר החלב בגין התייעלות, שנקבעה בהסכם לוקר. לפיכך ובהתאם לחישובים שביצענו, מחיר המטרה ירד באופן ריאלי בין 10 ל-13 אג', במשך שנות ההסכם.

פתיחת הייבוא - במקביל, נפתח השוק לייבוא ומכסות המגן על יבוא גבינות קשות, ירדו מ-8 ש"ק לק"ג היום לאזור ה-5 ש"ק לק"ג ובתהליך מדורג ירדו עד 3 ש"ק לק"ג בשנת 2026 - אם כמות החלב המיוצרת כיום (1.5 מיליארד ליטר) לא תישמר, תיעצר הורדת המכסים, כך שהרפתנים יוכלו לייצר את הכמות הנוכחית גם בעתיד.

מענקים - הרפתנים יקבלו כ-450 מיליון ש"ח כמענקים להשקעות, הגדלת רפתות, דמי פרישה מרצון וכו'. סעיף נוסף ובעייתי מאפשר למנכ"לי החקלאות והאוצר לנסות ולטפל פוליטית במנגנון מחיר המטרה המקצועי, במקרה של אי הסכמות ומנושא זה, נכוננו לנו כנראה עוד עלילות, לצערי.

הטבות נוספות - בשולי ההסכם קיבלנו שורת הטבות נוספות

אבו וילן נושא דברים בכנס המדעי בירושלים 2012

לכלל החקלאים. כגון הגדלת מספר העובדים הזרים הרב-שנתיים כ-6,000 והעלאת מכס על יבוא עגלים גדולים. דבר שיאפשר לרפתנים מגדלי העגלים לבשר להמשיך להתקיים. הממשלה בתמורה, עומדת להוריד את המכסים על "הבשר המצונן", אבל להערכתך, הדבר מנוגד להסכם בין הממשלה למגדלי הבקר לבשר ובנושא זה, עוד צפוי ויכוח קשה ואני מעריך כי הממשלה לא תוכל להתכחש להסכמיה עם המגדלים.

כללית, ההסכם אמור להבטיח ירידת מחירים של מוצרי החלב בעשור הקרוב ולשמור על מרבית המגדלים.

לסיכום

ההסכם מורכב, מסובך ולא פשוט למימוש. אנחנו בפיתחה של תקופה חדשה שבה תרד קרוב לוודאי רמת הרווחיות של הרפתנים, שנהנו משנתיים וחצי של ריווחיות יפה, ונצטרך להתארגן מחדש, לעבוד ברפתות גדולות יותר, להתייעל בממשק היומיומי ולנסות לייצב את הענף בגבולות מגרש חדשים ובלתי ברורים כרגע.

עם זאת, חשוב לזכור כי האלטרנטיבה של פתיחת שוק מוצרי הגבינות הקשות באופן גורף, הייתה מורידה מכת מוות על התכנון בענף חלב ותוצאותיה היו תמורות לאין שיעור, מן ההסכם כשהגענו אליו.

לכן, אני תקווה כי נשכיל לבצע את ההתאמות הנדרשות מאיתנו, בעיקר הסקטור המושבי, ולהתייעל במשק הקיבוצי, תוך ניצול היתרון לגודל והרחבתו ככל הניתן.

ייצור חלב בערבה בסכנה

לנוכח הסכם החלב שנחתם

עדית גרפונקל - מנכ"לית ערדום, מפעלים אזוריים ערבה דרומית

ArdMgr@ardom.co.il

לרפתות בערבה נחיתות מובנית בגלל האקלים הקיצוני: חום ויובש, ועקב המרחק ממרכז הארץ. הפער ברווח לליטר בין הרפתות בערבה לממוצע הארצי הוא כ-16 אגורות. ייצור חלב בערבה בתנאי ההסכם נמצא בסכנת הכחדה

כנס רפתני הערבה במפעלים האזוריים בערדום

בין הרפתות בערבה לממוצע הארצי הוא כ-16 אגורות. למרות התנאים הקשים, מרוכז מאמץ גדול לקיים באזור רפת ברת קיימא, שמספקת חלב למחלבת יטבתה האזורית.

ייצור חלב בערבה בתנאי ההסכם נמצא בסכנת הכחדה!

בערבה מיגוון האפשרויות להתפרנס מצומצם ואנו נלחמים על כל ענף ויזמות.

אסור לתת לענף החלב בערבה לגזוע!!

ניתן לייעל את הרפתות בערבה על ידי מענקי סיוע להשקעות בתשתיות, שיצמצמו את הפער ברווחיות מול הממוצע הארצי: מרכז מזון אזורי, איחוד רפתות ועוד.

בנוסף, הערבה אינה חלק מעקומת הייצור של חלב עמקים, למרות שתנאי האקלים בה, זהים לאזורים המתנהלים לפי עקומת ייצור זו - זהו עיוות היסטורי שיש לתקן.

אנו בטוחים כי בכוחות משותפים: משרדי הממשלה, הענף והאזור, תימצא הדרך לסייע באופן ייחודי לייצור חלב בערבה.

ההסכם שנחתם בענף החלב קשה ביותר לרפתנים ופוגע פגיעה משמעותית בהכנסותיהם. השאלה היא מה הייתה האלטרנטיבה.

לצערנו, באקלים הקיים במדינה ובהרכב הממשלה ובסדרי העדיפויות שלה - אני חוששת שסיום מתווה לוקר והעברת קביעת מחיר המטרה לוועדת המחירים, הן אופציות גרועות יותר.

בהנחה, שההסכם אכן יתממש, למרות התהפוכות ואי היציבות של הממשלה הקיימת, לאחר התפטרות ליברמן, על הענף להיערך לתקופת ההסכם וליום שאחריו.

ייצור החלב בערבה בסכנה

בערבה מיוצרים כ-45 מיליון ליטרים ב-21 (?) רפתות. בערבה הדרומית, הענף מהווה 25% מהכנסות הקיבוצים, ומתפרנסים ממנו מעל 100 אנשים.

לרפתות בערבה נחיתות מובנית בגלל האקלים הקיצוני: חום ויובש, ועקב המרחק ממרכז הארץ. הפער ברווח לליטר

עמדת הדרג המקצועי של משרד החקלאות

יוסי מלול - הרפת והחלב

היועצת המשפטית של משרד החקלאות, עו"ד אפרת אביאני, פרסמה חוות דעת משפטית מפורטת על 10 עמודים, במכתב לעו"ד דינה זילבר, סגנית היועץ המשפטי לממשלה. במסמך ביקורת חריפה על הסכם החלב: "האוצר פעל בצורה כוחנית, בניגוד לחוק, תוך סחיטה באיומים של החקלאים ותנובה".

"זהו מסמך המנתח במדוקדק את ההסכם ההרסני שאליו דוחף האוצר את משק החלב" אומר עורך שוהם, יו"ר ועד הפעולה של הרפתנים. "סוף כל סוף טענותינו מקבלות רוח גבית מהדרגים המקצועיים בממשלה - המתריעים מפני ההסכם הטרגי הזה"

משרד החקלאות במחתם בית דגן

אביאני הגדירה את התנהלות האוצר כ"עושק וניצול מצוקה של המגזר החקלאי, שנציגיו חשו שאין להם ברירה אלא לחתום על ההסכם". במכתב למשנה ליועמ"ש היא טוענת שההסכם גובש, ללא התייעצות מספקת עם מועצת החלב וללא מעורבות של הייעוץ המשפטי של המשרדים.

גב' אביאני מתארת כיצד השר כחלון ופקידיו מנסים להשתלט, הלכה ולמעשה, על שוק החלב באמצעות ההסכם - וכיצד סעיפיו של ההסכם בלתי ישימים, מנוגדים בניגוד חמור להחלטות הכנסת ולהמלצות הדרגים המקצועיים במשרד החקלאות.

ההסכם אינו על דעת אנשי המקצוע במשרד החקלאות

במכתב המפורט, מתארת גב' אביאני, התנהלות ברוטאלית, שלא לומר שלומיאלית של שר האוצר משה כחלון ופקידי האוצר, סביב הרפורמה בשוק החלב - בניגוד לחוקים שחוקקה הכנסת - תוך התעלמות מכל הגורמים המקצועיים שאמורים לתכנן, ולנהל ולפקח על החקלאות בישראל. במסגרת המסמך תוהה אביאני אם להסכם שנחתם בין התאחדות מגדלי בקר לאוצר, יש בכלל תוקף חוקי.

חותמים על ההסכם ומרימים כוסית חלב - צילום דובר האוצר

לחתימת ההסכם הושגו תוך הפעלת לחץ כבד ובלתי הוגן על נציגי החקלאים שהיו צד לו.

קטעים מחוות דעתה של היועצת המשפטית של משרד החקלאות, שכאמור, נפרשה על פני 10 עמודים..

ההסכם נחתם בסיומם של דיונים אינטנסיביים שנמשכו מספר חודשים. דיונים אלה הובלו על ידי נציגי משרד האוצר, אשר הבהירו במהלכם לצדדים, כי בכוונתו של שר האוצר לעשות שימוש בסמכותו לקבוע מכסים על מוצרי חלב מיובאים, אם לא יושגו הבנות ויושג הסכם. למעשה, הדיונים התנהלו בצילו של איום מפורש, כי השר יוציא צווים שבהם יופחתו שיעורי המכס באופן דרסטי וחד צדדי. דברים אלה נאמרו באופן מפורש במהלך הדיונים על ידי מנכ"ל משרד האוצר ויועץ השר, ואף השתקפו והדהדו בדברי נציגי החקלאים, שמסרו לנציגי משרד החקלאות בדיון שהתקיים בערב החתימה על ההסכם, ש"אם לא נחתום היום הסכם, מחר בבוקר יצאו הצווים". עניין זה הפך למנוף ולאמצעי לחץ שגור של נציגי משרד האוצר, במהלך הדיונים, בימים שקדמו לחתימת ההסכם, שהודיעו לנציגי החקלאים, בכל מקרה שבה עלתה התלבטות מצידם בסוגיה שעלתה לדיון, כי "הצווים כבר מוכנים".

"התנהלות חמורה זו, לא רק שאינה מתיישבת עם עקרונות של הגינות ותום לב בניהול משא ומתן, אלא חמור מכך. היא עולה כדי עושה וניצול מצוקה של המגזר החקלאי, שנציגיו - חשו שאין להם ברירה אלא לחתום על ההסכם, בתנאים אותו הכתיבו נציגי משרד האוצר.

"אין כל ספק שאימים אלה אכן השפיעו על נציגי החקלאים שנכחו בדיון ערב החתימה, אשר הודו בפה מלא שלא היו חותמים על ההסכם, לולא האיום בהורדת המכסים וכי "עדיף הסכם רע מאשר פתיחת מכסים". ההסכם נחתם לאחר שנוהל דיון כוחני דומה מול נציגי חברת "תנובה", שהגישה עתירה לבג"ץ נגד החלטת שר האוצר שלא לחתום על הצו המעלה את מחירי מוצרי החלב שבפיקוח, בניגוד להמלצת ועדת המחירים לפי חוק הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים.

"במהלך הדיונים שהתקיימו עם נציגי תנובה, במטרה להגיע להסכמות שייתרו את העתירה, הודיע מנכ"ל משרד האוצר

במהלך הדיונים לא נלקחה בחשבון עמדת הדרגים המקצועיים במשרד החקלאות, המשרד המקצועי בעל המומחיות בתחום, הן לנושא ענף החלב, הן לנושא השקעות הון בחקלאות והן לנושא הפיקוח על המחירים וקביעת מחיר החלב הגולמי

"מדובר בפגמים מהותיים שנפלו, הן בשלבי ניהול המשא ומתן לגיבוש ההסכם, הן בהתנהלות נציגי המדינה, בשעות שקדמו לחתימתו ובפעולות שבוצעו לאחריו, והן בהסדרים המהותיים הנכללים בו" קובעת אביאני.

על עמדתם של אנשי משרד החקלאות באשר להסכם שנחתם, כותבת אביאני כי: "מתווה הפחתת המכסים לפי ההסכם, אינו מקובל על הדרגים המקצועיים במשרד החקלאות ואינו משקף ביצוע איזון נאות עם עקרון ההגנה על הייצור המקומי הקבוע בסעיף 3א לחוק החלב".

על פי אביאני, לא רק מעל לראשם של אנשי משרד החקלאות נחתם ההסכם. "נציגי רשות המיסים לא השתתפו בדיונים על מתווה הפחתת המכסים, שבהם נכחו נציגי משרד החקלאות, על אף שסוגיות אלה מטופלות, ככלל, בשיח שוטף ושיגורתי ביניהם".

על פי המסמך - השתמש שר האוצר משה כחלון בסמכויותיו להורדת מכסים חד צדדית בשוק החלב - כאיום וכסחיטה כלפי המחלבות וכלפי החקלאים ולמעשה, כפה עליהם לחתום על הסכם הפוגע בהם קשות, ואשר עתיד להרוס מן היסוד את התכנון בשוק החלב.

אביאני מוסיפה כי "אין כל ספק שהאיומים אכן השפיעו על נציגי החקלאים שנכחו בדיון ערב החתימה, אשר הודו בפה מלא שלא היו חותמים על ההסכם, לולא האיום בהורדת המכסים וכי עשו זאת מפני ש"עדיף הסכם רע מאשר פתיחת מכסים".

כמוכן, מתארת אביאני, כיצד הוציאו השר כחלון ופקידיו את משרד החקלאות ומועצת החלב ממעגל ההתייעצות, ואף דרשו במפגיע מיו"ר מועצת החלב, כי תחתום על ההסכם שאותו השיגו - מבלי לנהל דיון מקצועי בנושא.

המסמך חושף כיצד נחתם ההסכם לאחר שנוהל "דיון כוחני דומה מול נציגי חברת תנובה", שהגישה עתירה לבג"ץ נגד החלטת שר האוצר שלא לחתום על הצו המעלה את מחירי מוצרי החלב שבפיקוח, בניגוד להמלצת ועדת המחירים לפי חוק הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים.

"שווי הפעילות החקלאית של ענף החלב הישראלי מוערך בכ-3 מיליארד ש. מדובר בהסכם שיש לו משמעויות דרמטיות, חלקן בלתי הפיכות, על ענף זה. על אף חשיבותו הציבורית ומשמעותיו הכלכליות העמוקות של ההסכם, הוא גובש ללא התייעצות מספקת עם מועצת החלב, המופקדת על ריכוז בעלי העניין בענף וללא מעורבות של הייעוץ המשפטי של המשרדים. בנוסף, ההסכמות שהובילו

עודד שוהם - רפתן ויו"ר ועד הרפתנים

הון בחקלאות והן לנושא הפיקוח על המחירים וקביעת מחיר החלב הגולמי. העמדה שקיבלה את ביטוייה בהסכם היא עמדתו של אגף התקציבים במשרד האוצר, ובפועל של צוות חקלאות באגף התקציבים, שנכנס לתפקידו בהרכב הנוכחי לפני כשנה וחצי, לכל היותר. חלק מהדיונים התקיימו ללא נציגות מקצועית מטעם משרד החקלאות כלל (ראו לדוגמה מכתב מגורמי המקצוע במשרד החקלאות, לסגנית הממונה על התקציבים, מיום 26.6.18).

"המשמעות המעשית (של ההסכם) היא שכמחצית מהיצרנים הקיימים כיום בענף החלב יחדלו מלעסוק בו, רובם ככולם נמנים על המגזר המושבי. תוצאה מעשית זו, שמשמעותה היא שינוי דרמטי ובלתי הפיך במאפייניו של ענף החלב, מחייבת דיון ציבורי מעמיק ואינה יכולה להתבצע בדרך של הסכם שנחתם תחת לחץ, ללא שיתוף גורמי המקצוע במשרד החקלאות וללא דיון מעמיק במשמעויות השינוי מול מועצת החלב והמחלבות.

"ההסכם משנה את פניו של ענף החלב בשנים הבאות: את מנגנון קביעת מחיר החלב הגולמי, את משטר המכסות והעקרונות המרכזיים בו, דוגמת המגבלות על ייצור בשותפות, את מנגנוני הוויסות של כמויות החלב במשק המופעלים על ידי מועצת החלב, את האיזון בין הגנה על הייצור המקומי לפתיחת השוק לייבוא ותחרות, את העיקרון בדבר שימור מגוון של סוגי יצרנים, קטנים כגדולים, לצורך ביסוס ופיתוח ההתיישבות, את עיקרון ההגנה על היצרנים והמחלבות כאחד לטובת שימור יכולת הייצור של הענף בתנאים הייחודיים של המשק הישראלי, ועוד.

מכלול הנושאים בהם עוסק ההסכם, הנוגעים לכל ההיבטים של ניהול ענף החלב, עומק השינויים שההסכם מבקש לחולל ביחס להסדרים הקיימים השוררים בענף והאפקט המצטבר של שינויים אלה, עומדים בסתירה מובהקת לתכליותיו של חוק החלב. בשל כך, שינויים מסוג זה ראוי שיבוצעו דרך

ההסכם משנה את פניו של ענף החלב בשנים הבאות: את מנגנון קביעת מחיר החלב הגולמי, את משטר המכסות והעקרונות המרכזיים בו, דוגמת המגבלות על ייצור בשותפות, את מנגנוני הוויסות של כמויות החלב במשק המופעלים על ידי מועצת החלב, את האיזון בין הגנה על הייצור המקומי לפתיחת השוק לייבוא ותחרות

לעותרת כי אם לא תמשוך את העתירה, יפחית שר האוצר את המכסים על מוצרי חלב מיובאים באופן חד צדדי, בבחינת "הענשת" העותרת וענף החלב כולו על הגשת העתירה.

"בעניין זה אבקש להבהיר כי אין מחלוקת, בעניין סמכותו של שר האוצר לפעול להפחתת שיעורי המכסים על מוצרי חלב מיובאים. אלא, שהחלטת שר האוצר בעניין זה, ככל החלטה מינהלית אחרת, צריכה להיעשות על יסוד תשתית עובדתית ראויה, מטעמים ענייניים ולאחר בחינת כלל השיקולים. מובן כי מהלך זה, אילו היה ממומש, היה כפוף לכללי המשפט המינהלי ובכללם החובה לפעול בהגינות ולהחליט רק לאחר ביצוע שימוע ציבורי - "בלב פתוח ובנפש חפצה". החלטה זו, אילו הייתה מתקבלת, הייתה צריכה לעמוד בביקורת של הייעוץ המשפטי של משרד האוצר ושל רשות המיסים וככל שהייתה נתקפת בהליכים משפטיים, גם בביקורת שיפוטית. הפגם שנפל בהתנהלות משרד האוצר בעניין זה, הוא בשימוש בסמכותו של שר האוצר, לבצע הפחתת מכסים דרסטית, כאמצעי ענישה או כאמצעי להפעלת לחץ במשא ומתן, לקראת גיבוש ההסכם, ושלא מטעמים ענייניים. שימוש בסמכות או איום לעשות שימוש בה, בנסיבות אלה, הוא פסול.

נציגי מועצת החלב לא נכחו בדיון ערב החתימה על ההסכם ולא צירפו את חתימתם להסכם. יוזכר, כי המועצה היא חברה לתועלת הציבור שתפקידיה וסמכויותיה קבועים בפרק ד' לחוק החלב. המועצה משמשת כ"שולחן" המשקף את מכלול האינטרסים בענף החלב, והיא מהווה את המסגרת לקבלת ההחלטות השוטפות בענף, הן בהיבטי המכסות והן בהיבטי ויסות כמויות החלב במשק.

נמסר לי כי אתמול, לאחר חתימת ההסכם, פנה נציג אגף התקציבים למנכ"לית מועצת החלב ודרש (!!) ממנה לחתום על ההסכם. זאת, עוד טרם התקיים דיון בדירקטוריון המועצה ולפני שבוצעה בחינה של השלכות ההסכם ביחס למועצה, לתקציבה ולתפקידה השלטוני, כמי שמופקדת על יציבות ענף החלב.

במהלך הדיונים לא נלקחה בחשבון עמדת הדרגים המקצועיים במשרד החקלאות, המשרד המקצועי בעל המומחיות בתחום, הן לנושא ענף החלב, הן לנושא השקעות

מדובר בהסכם רצוף פגמים וכשלים, הן בדרך גיבושו והן בתוכנו. פגם משמעותי נוסף נוגע לכך, שלא התקיימה התייעצות ביחס לנוסח ההסכם לא עם הייעוץ המשפטי של משרד החקלאות ולמיטב ידיעתי, אף לא עם הייעוץ המשפטי של משרד האוצר

ללא התייעצות מספקת עם מועצת החלב המופקדת על ריכוז בעלי העניין בענף וללא מעורבות של הייעוץ המשפטי של המשרדים. בנוסף, ההסכמות שהובילו לחתימת ההסכם הושגו תוך הפעלת לחץ כבד ובלתי הוגן על נציגי החקלאים שהיו צד לו.

נראה כי בתהליך גיבוש ההסכם לא ניתן משקל נאות לכלל השיקולים הנוגעים לעניין ולא נשמעה עמדתם של כל בעלי העניין בלב פתוח ובנפש חפצה. ההסכם נחתם בבהילות, בין היתר רק על הצורך לגבש את תשובת המדינה לבג"צ עד ליום 12.11.18.

בנסיבות אלה, נראה שיש צורך לקיים דיון דחוף בעניין ההסכם ומשמעויותיו ביחס לעתירה ובכלל, עד למועד זה."

תגובת ועד הרפתנים שמאגד מעל ל-160 רפתנים, שנלחמים על המשך ענף החלב ופרנסת העוסקים בו:

"בחודשים האחרונים נחשפתי לדרכים האלימות והדורסניות שבהן פועל האוצר בראשות כחלון" אומר יו"ר ועד הפעולה של הרפתנים **עודד שוהם**. "גיליתי כיצד האינטרס להעברת משאבים לתאגידי ענק, גובר על הכל. כיצד פקידים ושרים דורסים בהחלטותיהם את עתידן של אלפי משפחות ושולחים אותן, כלאחר יד, ללשכת התעסוקה. כיצד עסקנים פוליטיים בוחשים בוועדות השונות - חוברים למפלגתו של שר האוצר וחותרים, בשם הרפתנים - על גזר דין המוות של עצמם. כל זאת, תחת מסע תקשורת מלא השמצות, ספינים ושקרים נגד החקלאים, והצגתו של שר האוצר כמי שלוחם ביוקר המחייה וברווחת הציבור.

אני שמח שסוף כל סוף, התנהלות המנגנון הדורסני הזה נחשפת - על ידי יועצת משפטית אחת אמיצה - וקורא לכנסת להקים ועדת חקירה סביב ההתנהלות של האוצר העומד בראשו בהתערבותו בשוק החלב".

המשמעות המעשית (של ההסכם) היא שכמחצית מהיצרנים הקיימים כיום בענף החלב יחדלו מלעסוק בו, רובם ככולם נמנים על המגזר המושבי. תוצאה מעשית זו, שמשמעותה היא שינוי דרמטי ובלתי הפיך במאפייניו של ענף החלב

של תיקון חקיקה ראשית, תוך קיום דיון ציבורי מעמיק במשמעויותיהם ביחס ליצרנים, למחלבות ולציבור, ולא בדרך של הסכם עקרונית או מעשה מנהלי אחר.

בהסכם נקבע מתווה הפחתה מדורג למחיר המטרה בסך כולל של 23 אגורות עד 1.10.2024. בסעיף 6ד להסכם מופיעה תכלית הפחתה במחיר המטרה: ביטול ההתייקרות הצפויה של מחיר מוצרי החלב שבפיקוח. בכך נחשף קושי משמעותי נוסף של ההסכם: במסגרת הסכם זה, החקלאים למעשה אולצו לשאת במימון ההתייקרויות של מחירי מוצרי החלב למחלבות, אותן התייקרויות שבגינן המליצה ועדת המחירים לשר האוצר על העלאת מחירי מוצרי החלב המפוקחים, ושבקשר להחלטתו להימנע מכך, הוגשה עתירתה של חברת "תנובה". יוצא אם כן, שעל אף החובה לפעול לעדכון מחירי מוצרי החלב בהלימה להתייקרות במחירי החלב הגולמי, לפי סעיף 15 לחוק החלב ובהתאם להמלצת ועדת המחירים, ובמקום לתת מענה ענייני לעתירה שהוגשה בעניין, בחר משרד האוצר לנצל את סמכויותיו השלטוניות כדי להפעיל לחץ על החקלאים ולקבל את "הסכמתם" לשאת במימון זה.

לסיכום

"מדובר בהסכם רצוף פגמים וכשלים, הן בדרך גיבושו והן בתוכנו. פגם משמעותי נוסף נוגע לכך שלא התקיימה התייעצות ביחס לנוסח ההסכם לא עם הייעוץ המשפטי של משרד החקלאות ולמיטב ידיעתי, אף לא עם הייעוץ המשפטי של משרד האוצר.

שווי הפעילות החקלאית של ענף החלב הישראלי מוערך בכ-3 מיליארד ₪. מדובר בהסכם שיש לו משמעויות דרמטיות, חלקן בלתי הפיכות, על ענף זה. על אף חשיבותו הציבורית ומשמעויותיו הכלכליות העמוקות של ההסכם, הוא גובש

ההסכם הענפי - משרדי האוצר והחקלאות

תגובת אביתר דותן שפורסמה בדוח מזכ"ל, באתר התאחדות מגדלי בקר, 5.11.18

הכול בענייני אגו. ולכן, הסתכלות על זווית זו מדאיגה, אך ורק, בגלל אי התחלת עבודת הכנה של החקיקה והתקנות ולכן קחו בפרופורציה את הכתבות בעיתונים.

עו"ד אביאני, במכתבה לסגנית היועץ המשפטי לממשלה **דינה זילבר**, ערבבה את עניני ההתאחדות ובמקרה זה, רשם האגודות ובית המשפט יחליטו ולא כתבות בעיתונים.

כל הסכם נדרש לו הליך חקיקה וקביעת תקנות ליישום. מאבק בין אישי בתוך משרד החקלאות, בין הדרג המקצועי לבין הדרג הפוליטי במשרד, קיים זמן רב ולא רק בעניין ההסכם וכיום נמצא בשיאו.

בנוסף, קיים מתח גדול בין הדרג המקצועי של חקלאות, לאגף התקציבים באוצר והדרג הפוליטי באוצר ואל לנו להתבלבל, שום דבר לא קשור להגנה על הענף שלנו,

יועצת משפטית אמיצה על מסמך אביאני

עו"ד גיל עוז - עוז, כוחן, בטשא, לוטן, משרד עורכי דין ונוטריון

gili@o-k-law.co.il

לא כל יום יוצא יועץ משפטי של משרד ממשלתי כנגד הסכם שעליו חתומים משרדי ממשלה. כל שכן, לא באופן בוטה כל כך. אביאני ממש זרקה כפפה לחקלאים המתנגדים להסכם, עכשיו נראה האם יימצא מי שירים אותה

אומץ אישי, ציבורי ומשפטי

ברמה המשפטית, המסמך שהוציאה עו"ד אפרת אביאני, היועצת המשפטית של משרד החקלאות, ביום 30.10.2018, אומר למעשה כי מבחינתה, הסכם החלב אינו יכול להישאר כפי שהוא. במילים אחרות, לדעתה ההסכם לא יעמוד בבג"צ.

למעשה, נוכח חריפותו של המסמך, נראה כי המדובר בהזמנה מפורטת ומנומקת של מי מהחקלאים החפצים בכך, להגיש עתירה לבג"צ על בסיס האמור במסמך אביאני.

נסכים או לא, עם האמור בו, המסמך מהווה גילוי אומץ אישי, ציבורי ומשפטי אל מול שרי האוצר והחקלאות. כל שכן, כאשר הדברים נכתבים כשענת הרפורמה של שרת המשפטים, בתחום היועצים המשפטיים, מרחפת מעל ראשה של אביאני.

המסמך נראה ככתב אישום של ממש, כנגד התנהלות משרדי האוצר והחקלאות, כולל השרים והפקידים הבכירים, אשר מבחינת עו"ד אביאני, התנהלותם רצופה פגמים מנהליים רבים, כאשר הבולט ביניהם לעין הוא, הלחץ שהפעיל משרד האוצר על מנת שההסכם ייחתם: "למעשה הדיונים התנהלו בצילו של איום מפורש, כי

מדף החלב יהיה עמוס בגבינות יבוא

השר יוציא צווים שבהם יופחתו שיעורי המכס באופן דרסטי וחד צדדי".

להלן עיקרי התייחסותה של עו"ד אביאני לליקויים ולפגמים בהסכם החלב, כפי שמוזכר בנייר עמדתה:

1. משרד האוצר ניהל את המו"מ בחוסר תום לב, תוך הפעלת לחצים לא ענייניים. נאמר כי התנהלות האוצר "עולה כדי עושק וניצול מצוקה של המגזר החקלאי שנציגיו חשו שאין להם ברירה אלא לחתום על ההסכם, בתנאים שאותם הכתיבו נציגי משרד האוצר".

מתווה הפחתת המכסים בהסכם אינו מקובל על הדרגים המקצועיים במשרד החקלאות ואינו משקף ביצוע איוון נאות עם ההגנה על הייצור המקומי, הקבוע בסעיף 3(א) לחוק החלב

ההסכם נוגד את החוק החלב לשמירה על יצרני החלב במדף מוצרי הייבוא יגדלו מאוד

עם המועצה לעומק.

12. המשמעות המעשית של ההסכם הנה כי מחצית מהיצרנים הקיימים יחדלו מעיסוקם "רובם ככולם נמנים על המגזר המושבי". מהלך זה מחייב דיון ציבורי ואינו יכול להתקיים במסגרת הסכם תחת לחץ.

13. בהתאם לסעיף 2 להסכם, החל משנת 2023 יוקצו מענקי פרישה כהשלמה עבור ליטר מכסה מנויד. ואולם, ככל שההסכם יבוצע כלשונו, צפוי כי רוב היצרנים יפרשו מהענף לפני 2023.

14. ההסכם מפר את עיקרון "החומה הסינית" הקבוע בחוק ואשר עניינו הפרדה בין מכסות היצרנים המושביים לבין המכסות הקיבוציות. מילים אחרות, ביטול מניעת רכישת מכסות של יצרנים מושביים קטנים, ע"י יצרנים גדולים מהקיבוצים, צריך היה להתבצע בתיקון חקיקה.

15. האוצר העביר לידי ההסכם את השליטה בתהליכי קבלת החלטות, לצורך קביעת מחיר המטרה. כמוכן, ביטול מנגנון הפחתת מחיר המטרה בתקנות (סעיפים 26-16 להסכם), מביא לכך, שלא ניתן יהיה לקבל כל החלטה בוועדות ללא הסכמת האוצר.

16. בסעיף 6 להסכם נקבע כי סקר הוצאות הייצור של הרפתות, יערך בשנת 2023 בלבד. עריכת הבדיקה חשובה לשרידות הכלכלית של הרפתות ובנסיונות אלו, דחיית הסקר שאמור היה להתבצע ב-2019, אינה סבירה.

17. החקלאים אולצו לשאת במימון ההתייקרות של מחירי מוצרי החלב למחלבות. אותה התייקרות אשר בגינה המליצה ועדת המחירים לשר האוצר להעלות את מחירי מוצרי החלב

2. ההסכם בעל השפעות אדירות על החקלאים ומשנה באופן דרמטי את פניו של ענף החלב בשנים הבאות. ההסכם עומד בסתירה לתכלית חוק תכנון משק החלב, התש"א 2011, על כן במקרה של שינוי בסדר גודל כה קיצוני, צריך היה ההסכם להערך בחקיקה ראשית.

3. נוסח ההסכם לא תואם עם הייעוץ המשפטי של משרד המשפטים.

4. המו"מ נוהל ללא שהיו שותפים לו נציגי המחלבות "ובלי שנלקחו במאזן השיקולים השפעותיו על המחלבות וזכויותיהן".

5. נרמז כי ההחלטה של שר האוצר להפחית מכסים על מוצרי חלב מיובאים, לא נעשתה על יסוד תשתית עובדתית ראויה, מטעמים ענייניים ולאחר בחינת כל השיקולים.

6. נציגי מועצת החלב לא נכחו בדיון ערב החתימה על ההסכם ולא צירפו את חתימתם להסכם. (נציג אגף תקציבים דרש ממנכ"ל"ת המועצה לחתום על ההסכם עוד בטרם זה עלה לדיון בדירקטוריון).

7. במהלך הדיונים לא נלקחה בחשבון עמדת הדרגים המקצועיים במשרד החקלאות. עמדת אגף תקציבים דווקא כן הובאה בחשבון.

8. מתווה הפחתת המכסים בהסכם אינו מקובל על הדרגים המקצועיים במשרד החקלאות ואינו משקף ביצוע איזון נאות עם ההגנה על הייצור המקומי, הקבוע בסעיף 3(א) לחוק החלב.

9. ההפחתה החדה ביותר של שיעור במכס מתבצעת בתאריך 1.1.2019 בעוד שהפיצוי כנגד הפחתה זו נפרס על פני כל תקופת ההסכם, עד שנת 2025.

10. מתווה הפחתת המכסים אינו כולל מנגנוני בקרה על תוצאות ההליך, לאורך השנים, ואין אפשרות להחזרת הגלגל לאחור.

11. ההסכם מתערב שלא כדין בניהולה השוטף של מועצת החלב ולמעשה, ישנם מספר נושאים אשר לא תואמו ונידונו

נוכח חריפותו של המסמך, נראה כי המדובר בהזמנה מפורטת ומנומקת של מי מהחקלאים החפצים בכך, להגיש עתירה לבג"צ על בסיס האמור במסמך אביאני

19. בהסכם מובטחים מענקים דפרנציאלים עבור יצרנים מושביים. לדברי יועמ"ש משרד החקלאות מדובר במונח סתום וחסר משמעות, וכי במנהלת ההשקעות במשרד החקלאות לא קיימים "מענקים דפרנציאליים". המשמעות, לרפתנים מושביים שמכסותיהם בגודל של 1.2 עד 2.1 מיליון ליטר, לא ינתנו מענקים כלל.

20. מההסכם לא ברור האם המענקים ינתנו במסגרת חוק עידוד השקעות הון בחקלאות מה שמעלה את השאלה האם החקלאים ישלמו מע"מ עבור המענק האם לאו (במסגרת החוק שיעור המע"מ שווה אפס).

עד כאן "מסמך אביאני". כאמור, לא כל יום יוצא יועץ משפטי של משרד ממשלתי כנגד הסכם עליו חתומים משרדי ממשלה. כל שכן, לא באופן בוטה כל כך. אביאני ממש זרקה לחקלאים המתנגדים להסכם כפפה, עכשיו נראה האם ייצא מי שירים אותה.

המפוקחים. במקום לעשות כדבר הוועדה, ניצל האוצר את כוחו, הפעיל על החקלאים לחץ וקיבל את הסכמתם לשאת במימון ההתייקרות, דרך הפחתת מחיר המטרה.

18. עיגון מנגנון עדכון אוטומטי של מחירי מוצרי החלב שבפיקוח בהסכם, היה מהלך מתבקש שכן מדובר במרכיב משמעותי במשק החלב והדבר לא בוצע בניגוד להמלצת הדרגים המקצועיים במשרד החקלאות.

האוצר העביר לידי בהסכם את השליטה בתהליכי קבלת החלטות, לצורך קביעת מחיר המטרה. כמוכן, ביטול מנגנון הפחתת מחיר המטרה בתקנות (סעיפים 16-16 להסכם), מביא לכך, שלא ניתן יהיה לקבל כל החלטה בוועדות ללא הסכמת האוצר

מה כתוב בהסכם?

נמרוד תורן (נימי) - קיבוץ גת, יו"ר רפת דרום

nimrodtoren@gmail.com

למה לחתום על הסכם כניעה כזה. איך הנהגת ענף מוכנה לתת יד לסגירת מחצית מהרפתות והפיכת רוב אלה שתשארנה, ללא רלוונטיות למשקים, ללא שום תמורה אמיתית? לא עכשיו ולא בהמשך? לפעמים צריך לקטוע יד או רגל כדי להישאר בחיים. זה לא המקרה בהסכם הזה.

מה כתוב בהסכם?

מצרף הסבר פשוט של עיקרי ההסכם - שוחחתי עם כלכלנים מהתחום ועם משפטן, ואני מציע כאן הסבר פשוט, שיאפשר לכל רפת ורפת, להעריך את מצבו לאור ההסכם שנחתם.

1. עד שנת 2024, ירד מחיר המטרה ב-33 אגורות - 10 בגין יישום סקר 2017 ועוד 23 של ההסכם.

2. בנוסף, נשלם אנחנו הרפתנים עוד 250 מיליון ₪ (1/4 מיליארד שקלים) למחלבות, כפיצוי על כך ששר האוצר לא הסכים לייקר את מוצרי היסוד. הסכום הוא הורדה של 16.5 אג', חד פעמית ולא נמשכת, מחולקת לפעילות שנתיות לפי הטבלה שבהסכם, מוכפל במכסה שנתית של 1.5 מיליארד ליטרים. לדוגמה, אם בינואר 2019 יורדות 4 אג' מתוך ה-16.5, בינואר 2020 יחזור המחיר למה שהיה לפני ההורדה וממנו תחושב ההפחתה הבאה. הכסף ששולם בדרך זו למחלבות במהלך 2019 נשאר במחלבות - לא הלוואה ולא חוזר לרפתנים.

3. בנוסף, אנחנו הרפתנים, מסכימים מראש לשלם למחלבות כל סכום שלא יהיה, בגין אי ייקור מוצרי היסוד על ידי האוצר (נכנסים בנעלי האוצר..). אם בתקופת ההסכם, מוצרי היסוד לפי התחשיבים, יצטרכו להתייקר עוד יותר מ-16.5 אג' שכבר ניתנו בהסכם. אנחנו נשלם - 10 אג' ראשונות נוספות מעל 16.5 אג' של התייקרות. אנחנו נשלם, אבל נקבל בחזרה דרך הקטנת ההפחתה של 23 האג' שבהסכם. מעבר ל-10 אג' ראשונות אנחנו משלמים ללא החזר.

4. יש פתיחה משמעותית מאד של הייבוא. ההסכם רק מאט אותה.

5. האוצר יתחייב לתת 450 מיליון ₪ לתמיכה ישירה. לפרישה,

נמרוד תורן בכנס הגדול על הסכם החלב במכללת אחוה בדרום

6. קניית מכסה וגדילה ולהשקעות. מנגנון ההתייעלות מבוטל בתקופת ההסכם. לכן הצגתו בטבלאות שינוי מחיר המטרה, מבלבלת ומטעה. אם תהיה התייעלות היא תבטא בהוזלת הייצור. ההתייעלות מוערכת בהסכם סביב 20 אג', כל רפתן יכול וצריך להעריך, האם זה ריאלי בעבורו.

7. אנחנו מסכימים בחתימתנו על כך, שאין יותר תכלית ראויה שפירושה - ציונות, פריסת יישובים, פרנסה ראויה, מענה למים מושבים ולביטחון מזון. והגרוע ביותר, חתימתנו פוטר את האוצר והעסקנים מכל אחריות ליום שאחרי החתימה ולא חשוב מה יקרה.

8. ההפחתות הבאות יבואו כבר ב-2025 (אולי קודם, לפי

תשלום 250 מיליון ₪ למחלבות מכיס הרפתן (ודאי). מי שרוצה לדעת כמה הוא ישלם שיכפיל את כמות הליטרים שבמכסתו ב-16.5 אג'.

צריך לקבל החלטות על גדילה ו\או השקעות לטווח של 6 שנים מקסימום. (אין אפשרות לכדאיות כלכלית כמובן...) הטובים בייצור רכיבים ייפגעו עוד (לא הוכנס להסכם), בגלל העלאת רף הרכיבים בגין סקר 2017. המכה הבאה בוא תבוא לקראת 2025 או אפילו לפני...

למה לחתום על הסכם כניעה כזה. איך הנהגת ענף מוכנה לתת יד לסגירת מחצית מהרפתות והפיכת רוב אלה שתשארנה, ללא רלוונטיות למשקים, ללא שום תמורה אמיתית? לא עכשיו ולא בהמשך? לפעמים צריך לקטוע יד או רגל כדי להישאר בחיים. זה לא המקרה בהסכם הזה.

הניסיון האחרון שבו אפילו לא חיכו לסוף מתווה לוקר). הנהגתנו מובסת וויתרה מזמן - הרע במיעוטו הוא הדרך שבה היא בחרה ללכת שוב ושוב. עכשיו גם ויתרה על תקווה להמשך ועל התכלית הראויה.

שום מסיבות עיתונאים והצהרות בומבסטיות לא ישנו את זה, והאוצר כמובן ינצל את זה.

איך משפיע עליך ההסכם?

עכשיו כל רפתן ורפת, כולל הרפת הקיבוצית, יכולים הרבה יותר טוב, להעריך איך משפיע עליכם ההסכם. תשוו בין מצבכם היום לעומת המצב הצפוי בעוד 6 שנים בסוף תקופת ההפחתות (ואל תשכחו שאחרי 6 שנים.. לכל שבת יש מוצאי שבת): ירידת מחיר מטרה - 33 אג' (ודאי).

ירידת עלויות הייצור - 20 אג' (משוער) תלוי אם וכמה תהיה התייעלות, והיא שונה בין הרפתות.

MILK-TOO

קמפיין סרטונים של רפתנים

קשות ברמת הרווחיות, הנמוכה ממילא, שלהם - ותגרום למאות רפתות, בעיקר במושבים - לפשוט רגל. "בוקר טוב לשר האוצר ולנערי האוצר" אומר יו"ר ועד הפעולה של הרפתנים **עודד שוהם**, ממושב שדמות דבורה. "אני בן 41 נשוי פלוס ילדה.

רציתי לספר לכם על ממצא מדהים שגילינו, והוא שיוקר המחיה הוא לא ברפתן שקם כל בוקר בחמש לחלוב את הפרות, אלא ברכב, בדיוור, בדלק, במסים הישירים והעקיפים שאתם מחילים על עם ישראל. אנחנו עובדים למחייתנו ולפרנסתנו, וכל מה שאנחנו מבקשים זה להתפרנס בכבוד. אני גם רוצה לספר לכם ששכר העבודה שלי לליטר חלב הוא 19 אגורות, זאת אומרת שיוקר המחיה הוא בפערי התיווך ובריכוזיות של הון-שלטון, ולא בנו הרפתנים. אני רפתן גאה ויעיל, שמתפרנס 19 אגורות לליטר חלב".

עתירה לבית המשפט

לאחרונה, עתר וועד הפעולה של הרפתנים לבית המשפט, בבקשה לפסול את הסכם החלב שנחתם בין התאחדות מגדלי בקר לבין משרד האוצר, בטענה שההסכם נחתם בשם של הרפתנים, אך בניגוד גמור לדעתם, תוך ביצוע מחסף לא חוקי.

ביהמ"ש המחוזי שדן בעתירה, הטיל צו עיכוב על ביצוע ההסכם, עד לדין בעתירה אשר הגישו הרפתנים - אשר תתברר בתחילת חודש דצמבר.

ועד הרפתנים היא קבוצה בת 200 בעלי רפתות במושבים מכל אזורי הארץ - אשר התאגדה לאחרונה, על מנת להביא את זעקת הרפתנים לקדמת הבמה, ועל מנת לחשוף את הנתונים האמיתיים על שוק החלב, ועל הקשר בין הגורמים השונים בו ליוקר המחיה.

עשרות רפתנים העלו לרשת, בימים האחרונים, סרטונים קצרים בני כמה שניות, שבהם הם נראים, בשעות המוקדמות של הבוקר - מספרים על הקושי הרב בעבודתם, ועל התגמול הדל שלו הם זוכים (19 אגורות לליטר). מחאה על שכרם שנשחק ונגד הממשלה.

חלק מהרפתנים מתלוננים בסרטים על כך, ששרי הממשלה (**כחלון ואריאל**) רואים בשכר הבזוי שאותו הם מקבלים, כסיבה ליוקר המחיה ולגובה מחירי מוצרי החלב בישראל.

"בוקר טוב, אני קם בשתיים וחצי בבוקר כי החליבה מתחילה בשלוש, וכל זה בשביל אגורות בודדות - כ-19 לליטר" אומר הרפתן **יובל** מכפר ויתקין.

"גם אני רפתן, אנחנו עובדים עבור 19 אגורות לליטר חלב. בקבוק מים בסופר עולה יותר מליטר חלב" אומר אחד הרפתנים.

הרפתן **טל זמיר** ממושב היוגב אומר בסרטונו: "אני רפתן, קם בחמש בבוקר, מרוויח 19 אגורות לליטר. כעת המדינה מבקשת לחסל את הרפת שלי".

"לפעמים אני שואל את עצמי מי האויב האמיתי של מדינת ישראל. האם האויב הוא החמאס בעזה ששורף שדות בדרום, או שמא האויב זה אנחנו, החקלאים, שבממשלה מאשימים אותנו ביוקר המחיה?" תוהה הרפתן **ארנון אושרי** מכפר ויתקין.

חלק מהמאבק

הקמפיין #Milk-too הושק כחלק מהמאבק ההישרדותי שמנהלים מאות רפתנים כבר למעלה מ-4 חודשים נגד כוונת האוצר ומשרד החקלאות, להעביר שורה של החלטות שיפגעו

תמצית השפעות הסכם החלב

מבט-צנובר לצמיחה בחקלאות

שאל צבן ואלון ראובני - מבט-צנובר, ברית פיקוח shaul@zenovar.com

ענף החלב בישראל עומד בפני טלטלה, בעקבות הסכם העקרונות שנחתם באוקטובר 2018. על כן, מומלץ לכל ארגון העוסק בתחום, למפות את הסביבה העסקית, למקם את עצמו במפה של כלל הענף ולגזור מכך, מטרות עסקיות ותוכניות עבודה למימושן

5. החומה בין המושבים לקיבוצים תיסדק, אך עדיין תעמוד על תילה.

מסמך זה נועד לעורר דיון ואינו מציג תחזיות בדוקות. על כן, אין להתבסס על האמור לעיל, לצורך קבלת החלטות. מדובר בהנחות עבודה מלוות בסימן שאלה, אשר ישתנו, ככל שנבין יותר את ההסכם והשלכותיו על הענף, ולפי התפתחויות בענף. מומלץ לכל מנהלי הרפתות ומנהלי העסקים, לערוך תוכנית חומש לענף, באמצעות מודל דינמי, שניתן לעדכנו בהתאם להתפתחויות - ואשר יסייע בגיבוש תוכניות ובקבלת החלטות בזמן אמת.

ברית פיקוח-מבט הקימה ביחד עם חברת **צנובר**, פעילות משותפת ("מבט-צנובר לצמיחה בחקלאות") לייעוץ במגוון התחומים הקשורים בתחומי החקלאות השונים.

אנו מציעים עזרה לחקלאים בעריכת תוכניות אסטרטגיות לפעילות החקלאות, בדגש על ניהול סיכונים במשק מעורב רב ענפי, וכן אסטרטגיה ייעודית לענפים ספציפיים ובהם: גד"ש, מטע, רפת, לול, מדגה, וענפים נוספים.

למידע נוסף ניתן לפנות ל:

רו"ח **אלון ראובני**, בטלפון: 052-4771747 או בדוא"ל alonr@mbtcpa.co.il

שאל צבן, בטלפון: 054-4650080 או בדוא"ל shaul@zenovar.com

אנו סבורים שהשינוי המתקרב עשוי לכלול את התרחישים הבאים:

1. **הייבוא כבר כאן** - ניתן לחשוש לעודף כושר ייצור ועל כן, ייתכן כי:
 - ערך המכסה ירד.
 - המכסות לא יגדלו. הגדלת רפת תהיה באמצעות שותפויות או רכישת מכסות.
 - הכדאיות של ייצור בחריגה תישחק.
 - עמדת המיקוח של המחלבות מול הרפתנים תתחזק.

2. **רווחיות** - יש להיערך לאפשרות ש:

- בשנים 2019 - 2020 תרד הרווחיות ביותר מ-10 אגורות רווח לליטר, לעומת 2018.
- משנת 2021 ואילך: תחול הפחתה משמעותית נוספת ברווח.

3. **קבלת מענקים:**

- במגזר המושבי: 30 אגורות פלוס מע"מ בממוצע לליטר בעבור התייעלות, וכן 10 אגורות פלוס מע"מ, בממוצע לליטר לרכישת מכסות.
- במגזר הקיבוצי: קבלת מענקים בעבור התייעלות כ-10 אגורות פלוס מע"מ, בממוצע לליטר.

4. ייתכנו הקלות בתנאים להקמת שותפויות ובהקצאת עובדים זרים.

השפעת "ההסכם" על רווחיות הרפת הישראלית

סטיבן רוזן - מחלקת הבקר, שה"מ
strozen@shaham.moag.gov.il

סטיבן רוזן מכפר חרוב בגולן, הוא מדריך רפת ותיק מאוד בעמקים ובגולן, שעושה גם תכנונים וסיכומים כלכליים במשקים ומכיר היטב את הנעשה ברפתות. פניתי אליו בבקשה לבצע השוואה כלכלית וניתוח של חלק מסעיפי ההסכם והשפעתם על הרפת השיתופית, שאותה הוא מכיר היטב. שנה לפני פרישתו לגמלאות, סטיבן משתף אותנו בכמה תובנות מניסיונו העשיר ומתבטא ברכות גם על נושאים השנויים במחלוקת

גם רפת עין גב היפה לרגלי הכנרת, תיפגע קשות מביצוע ההסכם..

הרפת, תניב רווח של כ-140,000 ₪ בלבד. לפי חשבון זה רפת משפחתית עם מכסה של מיליון ליטר תניב רווח של כ-40,000 ₪, וברור שרווחיות כזו לא מאפשרת פרנסה מכבדת. בהמשך לכך, במצב של רווחיות נמוכה באה לידי ביטוי רמת הניהול של הרפת, ורפתות קטנות כגדולות, משפחתיות או שיתופיות, לא תוכלנה יותר להרשות לעצמן רמת ניהול נמוכה.

גם אם ניקח התייעלות ממוצעת של 1% בשנה, אזי בעוד 6 שנים (2024), הירידה ברווחיות לעומת 2017 תהיה 0.25 ₪. יחד עם זאת, בתוך השינויים המאוד גדולים שצפויים להתרחש בענף, כולל הבלאגן הצפוי - לא מובטחת בשום אופן התייעלות כזאת. הירידה במחיר החלב תהיה הדרגתית, אבל כבר בשנת 2019

לבקשת יוסי מלול, אתייחס להשלכות המקצועיות של ההסכם שנחתם בין נציגי הרפתנים לבין משרד האוצר ומשרד החקלאות ופיתוח הכפר. לא אתייחס לסוגיית כדאיות החתימה והאם נכון היה לחתום עליו.

השנה הטובה שאחרי מתווה לוקר

שנת 2017 הייתה השנה האחרונה שערכנו בשה"מ באזורנו, סקר לרווחיות הרפתות, אשר נערך בחלק מהרפתות במגזר השיתופי. חשוב להדגיש כי מדובר רק ברפתות הטובות במגזר הרווחי ביותר, דהיינו, הרפתות השיתופיות (שנחשבות לגדולות).

בשנת 2017 שכבר סוכמה (2018) לא סוכמה ונראה שתהיה פחות רווחית), הרווח הממוצע ברפתות אלו, לפני מס, היה 40 אג' לליטר חלב.

רצוי להדגיש ששנת 2017 הייתה שנה טובה מאוד מקצועית, ובמיוחד כלכלית (לאחר הורדות מתווה לוקר). לשם השוואה, בשנת 2016 הרווח לליטר ממוצע היה 29 אג' לליטר, באותן רפתות.

שחיקת הרווחיות בהסכם

לעומת 2017, מחיר המטרה לליטר בהסכם ירד בהדרגה בסך של כ-36 אג' (23 אג' ירידה בשל ההסכם + 10 אג' בעקבות סקר 2017 + ירידה בגין עליית הסטנדרט ברכיבים של עוד 3 אג' לליטר). כלומר, הרפת "הטובה והרווחית" הממוצעת במגזר השיתופי, תרוויח בסוף ההסכם כ-0.04 ₪ לליטר.

בסקר הרווחיות של 2017 הרוויחה הרפת השיתופית הממוצעת - 22.1 אג' לליטר לפני מס. הרווח של כלל הרפתות בישראל עמד על 8.2 אג' לליטר (לאחר החזר ריבית והון). כך לדוגמה, ברפת עם מכסת חלב של 3.5 מיליון ליטר

לדוגמה, ברפת עם מכסת חלב של 3.5 מיליון ליטר הרפת, תניב רווח של כ-140,000 ₪ בלבד. לפי חשבון זה, רפת משפחתית עם מכסה של מיליון ליטר תניב רווח של כ-40,000 ₪, בסוף תקופת ההסכם וברור שרווחיות כזו לא מאפשרת פרנסה מכובדת

השחיקה הדראסטית ברווחיות, לצד הקטנת הייצור המקומי, בעקבות הייבוא, תוביל ככל הנראה, לסגירה של רפתות רבות, בעיקר במגזר המשפחתי - אך לא רק

המשפחתיות, צריכים להיות בעלים של מחלבה, שתעבד את רוב החלב שלהם. גם ללא הסכם, זהו מצב חשוב ורצוי, אבל עם הסכם הדבר חיוני והכרחי.

צעד זה גם יכול לגרום בטווח הארוך לעלייה במחיר החלב לרפתן, לעומת החלופה (עד גבול מסוים, כי תהיה תמיד תחרות עם מחלבות פרטיות). אבל חשוב לא פחות, הבעלים (הרפתנים) ירוויחו מעיבוד החלב, גם אם הרווח מייצור החלב ייקטן מאוד.

תאגיד של רפתנים מאורגנים הוא דבר טוב, אולם ללא מחלבה אין להם כוח ממש. זאת משום שהחלב הוא מוצר מתכלה מאוד וחייבים למכור אותו היום. חשוב לזכור, שאפילו בארה"ב הקפיטליסטית, 80% מהחלב נמכר לקואופרטיביים, שהרפתנים ורק הרפתנים, הם הבעלים שלהם. אם רוצים להרוויח בטווח הארוך בעולם המשתנה, למיטב הבנתי, אין ברירה אחרת אלא להיות בעלים של מחלבה.

עוד רצוי בעיניי שהחקלאים (עם הרפתנים) גם יהיו הבעלים של רשת שיווק. בעבר, לתנועות ההתיישבות היה כוח ואמונה בעצמם, לקחת פרויקטים לא פחות גדולים. חייבים להחזיר חזון ומשימות לתנועות אלו.

מקטע ההזנה

בכל העולם, הרפתן מגדל לעצמו את רוב או את כל המזון הגס (ובהרבה מקרים גם את רוב המזון המרוכז, אבל זה לא רלוונטי בארץ). גם בארץ, חלק מאוד גדול מבעלי הרפתות (קיבוצים ומשפחות במושבים) הם גם בעלי השדות של המספוא. יש וצריך לייעל את את שרשרת המעבר מהשדה לרפת ולקצץ בעלויות של קבלני משנה שמייקרים את העלות. לא ניתן לצפות שבמחיר המטרה, אפשר להכיר במחירי מזון גס פי 2 ואף הרבה יותר, מהמחירים בשאר העולם. נכון, בארץ יש מחסור קשה במים ובקרקות ולא נגיע למחירים דומים לרוב העולם, אבל, אם אנחנו רוצים לשרוד, אסור לנו להגיע למחירי המספוא, שהיו בשנים האחרונות.

רוב המספוא צריך להיות בענף שמשרת את הרפת וחייבים לכסות את ההוצאות הישירות עם מעט עודף בלבד. ייתכן שבהרבה מקרים, נצטרך לשנות את המבנה של המספוא כדי גם לייעל אותו.

לסיכום

מדובר על הסכם קשה (ללא קשר אם היה נכון לחתום עליו), ולכן חשוב שנבין שבענף הרפת, מה שהיה לא יהיה עוד. לכן, חייבים לחשוב באופן יצירתי ולהוביל שינויים משמעותיים.

צפויה ירידה משמעותית של כ-0.14 ש"ח לליטר, לעומת שנת 2018.

השפעת הייבוא

לצד הירידה הגדולה במכסים, חלק הולך וגדל של ייצור מקומי יוחלף בייבוא ממדינות, שרובן מסבסדות את יצוא מוצרי החלב שלהן ברמה גבוהה (כולל ארה"ב, שמשלמת למי שמייצא חלב, מענק נדיב מאוד). המשמעות הינה הקטנת הייצור המקומי, אשר עלולה להיות הרסנית. כך, השחיקה הדראסטית ברווחיות לצד הקטנת הייצור המקומי, בעקבות הייבוא, תוביל ככל הנראה לסגירה של רפתות רבות, בעיקר במגזר המשפחתי - אך לא רק. כל זאת עלול לפגוע ביישובים רבים, אשר רובם בפריפריה ואשר הרפתות הן חלק מרכזי בפרנסתם.

מנגד, לא בטוח שבטווח הארוך, מהלכים אלו יגרמו לירידה משמעותית במחירי מוצרי החלב לצרכן. זאת משום שרוב ההפרש במחיר המטרה, עלול לעבור ליבואנים, לרשתות השיווק ולמחלבות. ושם - הגיע הזמן לומר בקול ברור - אין מספיק תחרות.

השפעה נוספת אפשרית היא שייטכן ויחד עם הפעלת והמשך ההסכם, חלק גדול מייצור החלב המקומי (המוקטן מאוד) יעבור בהדרגה לתאגידיים (בדומה לאינטגרציות בענף הפטם), והתאגידיים ישלמו למשקים שכר קטן בעבור עבודה שכירה ושימוש במבנים/מכסה. חברי המשקים יהפכו, במקרה הטוב, לשכירים של התאגידיים.

בקצת ציניות אומר, שבצד החיובי של ההסכם, לא נראה שיהיה נזק כלל (אך גם לא שיפור) לתושבי מדינת תל אביב. בנוסף, למספר יבואנים ורשתות שיווק, שיהיה להם מקור נוסף להגדלת הרווחיות...

מה ניתן לעשות?

לאחר שנים של ניסיון בענף הרפת בארץ, חשוב לי לחלק כמה תובנות שקיבלתי לגבי עתיד אפשרי של ענף היקר לי, שחפץ חיים, ושרוצה וצריך לשרוד ולקיים בכבוד את המועסקים בו. כל זאת, בעולם ובמדינה משתנים, המזניחים את היישובים בפריפריה ואינם מייחסים חשיבות למקור המזון, כל עוד הוא זול (אני עצמי גדלתי בארה"ב, בעיר הגדולה, ומבין כמה נושא החקלאות רחוק מהם ולא מעניין אותם):

בעלות על מחלבה

להערכתי מובן וסביר שרפתנים יתנגדו להסכם, אבל ההנחה שלי כאן היא שהנושא כבר הוחלט ואינו פתוח לדין נוסף. הרפתנים, בהובלה של התנועה הקיבוצית ובסיוע של הרפתות

הרפתנים, בהובלה של התנועה הקיבוצית ובסיוע של הרפתות המשפחתיות, צריכים להיות בעלים של מחלבה, שתעבד את רוב החלב שלהם. גם ללא הסכם, זהו מצב חשוב ורצוי, אבל עם הסכם הדבר חיוני והכרחי

התפתחות הרפת המשפחתית מתוך ממצאי סקר 2017

רחל בורושק - כלכלנית אמריטוס, התאחדות חקלאי ישראל

rachel_b@netvision.net.il

הרפת המשפחתית עברה בעשור האחרון מהפכה של ממש - צמצום במספר הרפתנים, גידול ביחידת הייצור, התמקצעות ואימוץ טכנולוגיות חדשות, התייעלות גדולה.
ביקשתי מחברתנו **רחל בורושק**, שבימים אלה מסיימת את עבודתה ככלכלנית ותיקה ומקצועית מאוד וגם יוצאת לגמלאות, לתת לנו סקירה קצרה על השינויים כפי שבתבטאים בסקר 2017 - התוצאות מדהימות מאוד...

1. אחד הממצאים החשובים של סקר הרפתות לשנת 2017, הוא שיעור ההתייעלות החריג והגבוה של ממוצע הרפתות המשפחתיות.
2. לאורך תקופה ארוכה למדי, הענף הציג פערי יעילות הולכים וגדלים, בין תוצאות הרפת השיתופית היעילה יותר בשל גודלה, לבין הרפת המשפחתית, שמטבע הדברים, עבדה תחת מגבלה של קיום רפתות קטנות יותר.
3. בשנת 2017, לראשונה, חלה התפתחות שונה, ועל פיה "תנועת המספריים" תפסה כיוון שונה, ושיעור ההתייעלות של הרפת המשפחתית גבוה בהרבה מזה של הרפת השיתופית.
4. לתזכורת - רמת היעילות איננה נגזרת דווקא מהמדדים הפיזיים או האגרוטכניים, אלא מרמת ההוצאה לליטר חלב מושווה רכיבים.
5. השוואה של ממצאי שני הסקרים האחרונים - 2015 ו-2017 - ברמת מחירי התשומות של שנת 2017, נמצאו הפערים הבאים:

השינוי בהוצאות הייצור לליטר חלב

ממוצע ארצי	-6.1%
ממוצע רפת שיתופית	-3.4%
ממוצע רפת משפחתית	-8.8%

נתונים אלו מתייחסים להוצאות הייצור בלבד, כאשר שילוב רמת הרכיבים היותר גבוהה, מוסיפה לשני הסקטורים שיעור התייעלות נוסף של כ-1.7%.
הרפת המשפחתית התייעלה ביותר מפי שניים וחצי מהרפת השיתופית..

6. שיעור ההתייעלות הגבוה של הרפת המשפחתית, קשור ישירות לקפיצת המדרגה של גודל הרפת הממוצעת בסקטור זה. אין ספק, כי אנו עדים בממצאים אלו, להפנמה של אירועי "מתווה לוקר", ובהם יציאה של מעל 100 רפתנים והטמעת ייצור החלב שלהם ברפתות הנשארות.
7. בנוסף, בשנת 2017, כבר כמעט מחצית מהחלב של הרפת המשפחתית, מיוצר בשותפויות מסוגים שונים, המאפשרות מיצוי של יתרונות לגודל.
8. לרפת השיתופית, לעומת זאת, לא עומדת ההזדמנות לגדול בשל יציאת רפתות קטנות או לא יעילות, והיא גדלה במסלול שינוי או בהגדלת מכסת הייצור הארצית בלבד.
9. אומנם, הענף מצר על כל רפת שנסגרת, אולם בצד החיובי, ומכיוון שמחיר החלב נקבע על פי הממוצע של שני הממשקים, יש ברכה בהגעה לרמת יעילות הומוגנית יותר.
10. גודל הרפת הממוצעת בשנת 2017 ולעומת 2015, בלוח הבא: ובה רואים שהרפת המשפחתית צמחה פי 3 יותר מזו השיתופית..

אלפי ליטרים

השינוי	2017	2015	
24%	2,069	1,673	ארצי
9%	5,230	4,798	רפת שיתופית
27%	1,105	868	רפת משפחתית

הסכם החלב הוא מסמר בארון הקבורה של המשק המשפחתי

עו"ד דודו קוכמן - מזכ"ל תנועת האיחוד החקלאי
dudu@ihaklai.org.il

בעולם ההולך לקראת מחסור במזון ושבזו מדינות רבות כבר נערכות לעובדה קשה זו, בישראל עדיין פועלים בחשיבה גלובלית כלכלית נואו ליברלית, לכאורה של שוק פתוח, תוך פגיעה בחקלאות המקומית וברווחת חקלאיה, דבר שיחזק את הייבוא וישלשל כסף רב ליבואנים, אך יפגע בטווח הקצר בפרנסת הרפתנים ובטווח הארוך בכל האזרחים

אחד הענפים המוצלחים בחקלאות העולמית

אין זה סוד שלחקלאות הישראלית יצא שם דבר ברחבי העולם ורבות מהמדינות, שוחרות לפתחנו ומבקשות את הידע החקלאי וגם את המומחיות הישראלית.

החקלאות הישראלית מסייעת ליחסי החוץ שלנו וראש הממשלה ושריו מתפארים בה, בכל הזדמנות ובכל יעד אפשרי, אך שוכחים את החקלאים וחשיבותם, עם נחיתתם בארץ.

אחד הענפים המוצלחים בחקלאות הישראלית הינו ענף החלב בישראל, שמפרנס אלפי משפחות במשק המשפחתי. בניגוד למרבית הענפים במשק הישראלי, ענף החלב מאופיין בתכנון מרכזי ובפיקוח הדוק.

אמצעי פיקוח אלה כוללים קביעת מכסות ייצור, מחירים בפיקוח ואמצעים נוספים. דברים אלה ואחרים הוסדרו בחוק תכנון משק החלב, שאף עודכן בשנת 2011 והרפתן מקבל על כל ליטר, רק את מחיר המטרה שקובעת ועדת מחירים של פקידי ממשלה, בעבור החלב הגולמי שמייצר הרפתן.

בין מטרות החוק היה להבטיח אספקה סדירה של חלב ומוצרי, אך גם להבטיח מחירים נאותים ליצרנים ולציבור. החוק המעודכן גם קבע, כי שיווק חלב ומוצרי חלב בישראל יהיה מייצור מקומי בלבד, למעט יבוא שהותר באישור שר התמ"ת, הכלכלה היום.

ההסכם יפגע אנושות במשק המשפחתי - טוטי בלוך משולחן החלב המושבי

הפרה הישראלית מייצרת כ-12 אלף ליטר של חלב איכותי, לעומת כ-8,000 שמייצרת הפרה ההולנדית או הפרה הפולנית, שמייצרת כ-5,800 ליטר בשנה.

הסיבות לפערי העלויות

למרות העובדה, שהפרה הישראלית מייצרת באופן משמעותי יותר חלב מכל פרה אחרת בעולם, כיצד ייתכן שקיים פער מחירים של כ-30 אג' בין החקלאי הישראלי בגין הייצור, לעומת הרפתן האירופאי בממוצע?

עבודה של אגף האסטרטגיה במשרד החקלאות קבעה כבר, בשנים האחרונות, כי הפער נובע בין היתר, מעלות הכשרות, שיעורי המע"מ, היותנו מדינה צחיחה המחייבת רכישת מזון, לעומת הפרה

וממוקדות, כפי שהדבר כבר נעשה שנים רבות בשוק האירופי ובמקומות אחרים בעולם. ולבסוף, במקום לטפל בפערי התיווך שהם למעשה הגורם האמיתי לכל עליית מחירים, מעדיפים שר האוצר ופקידיו, לפגוע בחקלאים היצרניים.

החלב ומוצריו במדד המחירים לצרכן, מהווים כ-2% והחלב לבד מהווה 0.4% נכון למדד המחירים לצרכן האחרון, שהינו במונחים כספים כ-60 ש' לחודש ועל כך, מפורסמות בתקשורת "אמיתות" על פעולה שתביא להוזלת מחירים דרמטית לצרכן, בהסכם שאותו כופים פקיד האוצר, בעידוד שר האוצר על הרפתנים, תוך איום לפתיחת השוק לייבוא פרוע של מוצרי חלב וביטול המכסים.

ההסכם רע, יוסיף עוד מסמר לארון הקבורה של המשק המשפחתי, זאת בניגוד לכל מה שקורה מעבר לאוקיינוס, שבו לא רק שעושים הכל כדי לשמור על החקלאים ועל החקלאות המקומית, אלא פועלים באמצעים מאסיביים של תמיכות לסייע להם.

לא זאת, אף זאת, ההסכם לא מבטיח ירידת מחירים לצרכן וגם אם תהיה ירידה כלשהי, היא לא תבוא לידי ביטוי לעקרת הבית.

ההסכם המוצע על ידי האוצר יביא בוודאות, לחיסולו של המשק המשפחתי, שכן דרישה מרפתן במשק המשפחתי להגדלת יחידת הייצור למיליון ו-200 אלף ליטר, כיחידת ייצור מינימלית, למעשה שומטת את הקרקע מהרעיון שמדובר במשק משפחתי

העמדה המקצועית של משרד החקלאות

בימים אלה, חוות הדעת של היועצת המשפטית של משרד החקלאות, אף מאירה זרקור המעורר תהיות על כל התהליך של גיבוש ההסכם ובעצם, היא מציינת כי ההסכם נחתם בחופזה, כאשר האוצר מצמיד אקדח על רקתם של החקלאים, באיומים שיפתח את הייבוא ולא מצופה שכן יתנהל משא ומתן.

יתרה מכך, כדברי היועצת המשפטית של משרד החקלאות, להסכם זה יש השלכות רוחביות על ענף החלב וראוי לדבריה לבחון את ההשלכות של ההסכם, שעלול לפגוע קשות ברפתנים.

בעולם ההולך לקראת מחסור במזון ושבזו מדינות רבות כבר נערכות לעובדה קשה זו, בישראל עדיין פועלים בחשיבה גלובלית כלכלית ניאו ליברלית, לכאורה של שוק פתוח, תוך פגיעה בחקלאות המקומית וברווחת חקלאיה, דבר שיחזק את הייבוא וישלשל כסף רב ליבואנים, אך יפגע בטווח הקצר בפרנסת הרפתנים ובטווח הארוך בכל האזרחים.

הפער בעלויות נובע בין היתר, מעלות הכשרות, שיעורי המע"מ, היותנו מדינה צחיחה המחייבת רכישת מזון, לעומת הפרה באירופה שבחלק מהזמן, נהנית מהרעיה באחו

באירופה שבחלק מהזמן נהנית מהרעיה באחו. בנוסף, האיחוד האירופי משקיע כ-40% מתקציבו לתמיכות בחקלאות ומדובר ביותר מ-40 מיליארד יורו בכל שנה, כאשר התשלום נעשה בתמיכות ישירות לחקלאים, במכסים ובמכסות. כך הגבינה הפולנית הזולה שאנו רוכשים ברשתות השיווק, אינה בשל היעילות של החקלאים הפולנים, אלא בשל תמיכה משמעותית של השוק האירופי בחקלאי פולין. בעולם כולו מטילים מכסים על יבוא של תוצרת חקלאית, בשל הרצון להגן על החקלאות המקומית ולהבטיח ביטחון מזון. מזון טרי, שכן המחיר בתפיסתם של מדינות השוק אינו הקריטריון היחיד שצריך להיות חשוב ויחיד. הגנה על הייצור המקומי ומניעת תלות של ישראל במדינות אחרות, בעת משבר ביטחוני או כאשר נגרם אסון טבע, צריך להיות שיקול חשוב.

החקלאות מחזקת עסקים קטנים, מביאה לפיזור אוכלוסייה, מסייעת לפינוי קולחין, מבטיחה שדות מוריקים ובמצב הגיאוגרפי-פוליטי שבו אנו נמצאים, אבטחתו של מזון בסיסי לאזרחיו, חשובה אסטרטגית.

ההסכם ההרסני

ההסכם המוצע על ידי האוצר יביא בוודאות, לחיסולו של המשק המשפחתי, שכן דרישה מרפתן במשק המשפחתי להגדלת יחידת הייצור למיליון ו-200 אלף ליטר, כיחידת ייצור מינימלית, למעשה שומטת את הקרקע מהרעיון שמדובר במשק משפחתי.

הסכם לוקר, ההסכם שעליו חתמו נציגי החקלאים לפני מספר שנים, באותם טיעונים מתוקשרים של האוצר ועומד להסתיים בסוף 2019, הוציא 25% רפתנים ממעגל הייצור. פיתוח רפת ושמירה על יכולת ייצור מחייבת השקעה כלכלית גבוהה, זאת בנוסף על עבודה קשה של שעות ארוכות, כל יום ולאורך כל השנה, שכן מדובר בענף החי.

החקלאים הישראלים נחשבים למצטיינים גם לפי דוח של ארגון ה-OECD, שפורסם לפני כשנה, בפיתוח טכנולוגיות מים, מיחזור מי קולחין ועוד. הדוח גם מציין את החקלאים הישראלים הנמצאים בצמרת שיעור הפיריון הגבוהים, במיוחד בתחום החקלאות וזאת, בין היתר, בזכות יכולתם לפיתוח בר קיימא של חקלאות באזורים צחיחים וצחיחים למחצה.

באותה נשימה, הדוח מבקר את ישראל עקב משטר של תמיכות מעוותות וממליץ לישראל לעבור לתמיכות ישירות

קול הזעקה

טל זמיר - רפתן ממושב היוגב

talzamir1@gmail.com

דברים מהלב שקראתי בכנס הרפתנים במפעלי העמק 5.11. בחרדה עמוקה עם דאגה גדולה לעתידו של הענף המפואר שלנו..

חברים, רפתנים יקרים

לצער, אנו פעם אחר פעם, מוצגים ע"י הממשלה, שריה ופקידיה, כאשמים ביוקר המחיה. זה שקר גס! אנו רפתני ישראל, הרפתנים הטובים והיעילים בעולם. עם עובדות אי אפשר להתווכח. הנתונים המוצגים ע"י הפקידים הם מצג שווא. אומנם ישנם פערי מחירים, אך האשם הוא לא ברפתן הישראלי או ביעילותו. הפער הוא אך ורק, ברגולציות, בהפרשי מע"מ, בעלויות כשרות, בתמיכות באירופה ועוד. אנו, במשך עשרות שנים, מתיעלים וגדלים. כל רפתן מושבי הכפיל ושילש את מכסתו. כל הענף מתיעל בשני אחוז בשנה ותורם את חלקו להפחתת יוקר המחיה באופן חד צדדי!

טל זמיר

של המדינה.

הממשלה ומשרד האוצר, יוצרים כותרות נבובות מתוכן ומבקשים להציג הישגים, בדמות הורדת מחירים, תוך חיסול ענף החלב והחקלאות בכלל. כל החקלאות בארץ סובלת מפרפורי גסיסה עקב פתיחת יבוא מסיבית וחסרת היגיון. העובדות מדברות בעד עצמן. המחירים לא רק שלא ירדו אלא עלו. החקלאים מתייאשים וסוגרים את המשקים והתוצרת המקומית נעלמת.

מנהיגות הענף והתנועות

חברים רבים מתוכנו עמלו ימים ולילות למען הסדר טוב. הציגו ופעלו להשיג הסכמים, ביטחון ויציבות. מאיר צור, עם כל הכבוד, הבטיח לנו רק לפני פחות משנה, שלא יהיה הסכם ללא קבלת אישור פורום רחב של כלל הרפתנים. קיבל הבטחה מאביתר שתהיה למגזר המושבי זכות וטו. לצער, הדבר לא קרה. לא השתנה מאום והסכנות לענף לא פחתו. מאיר הצהיר

לא המחלבות ולא רשתות השיווק תורמות מאומה להורדת המחירים, גם כאשר מחיר המטרה לרפתנים יורד. הכותרות שהורדת מחיר המטרה תוזיל את יוקר המחיה הן שקר גס. אנו לצערנו, כחוליה החלשה, נאלצים לשלם את המחיר שוב ושוב. אל לציבור לשכוח מי עומד בפרץ ושומר על גבולות המדינה, מי שומר על ביטחון המזון, מי הוא הגוף המתיעל ביותר על פני שנים. מי יוצר אלפי מקומות עבודה בישראל. מדינה ללא ייצור, חקלאות ותעשייה - אין לה זכות קיום.

הסכם החלב

המתווה שעליו חתמו נציגי ענף החלב הוא כניעה וחסול הרפת הישראלית. אומנם בשלב ראשון, יתחסלו רק קרוב ל-50% מהרפתות המושביות וכ-20% מהרפתות הקיבוציות, אך לא ירחק היום ובעוד כ-7 או 8 שנים, גם הרפתות הגדולות ייחשבו ללא יעילות וגם הן יאלצו לסגור את שעריהן, משום שאין מי שיגן על זכויותיהן ויעריך את תרומתן למשק ולחוסנה

אומנם ישנם פערי מחירים, אך האשם הוא לא ברפתן הישראלי או ביעילותו. הפער הוא אך ורק, ברגולציות, בהפרשי מע"מ, בעלויות כשרות,

בתמיכות באירופה ועוד

רפתנים מודאגים בכנס העמקים

עלינו לקום ולמחות. לא נמשיך להתנהג ככפרות ולא כפרות המלחכות עשב במרעה. מי שיפעל כנגדנו וידרוש את חיסולנו, נהפוך בין רגע לשוורים ונצא למלחמה

מחליפים כיסאות בינם. לנו אין כל יכולת להשפיע. כך יוצא שמשנות האלפיים הענף הצטמצם בחצי. אותם אנשים האמונים לשמור על האינטרסים של הענף, פועלים כסוס טרויאני ומסייעים לממשלה לעשות בנו כרצונה. חברים אל תשכחו. המחיר עבור שחר העבודה של הרפתן נקבע ע"י כלכלנים והוא מגלם בתוכו את ההון, העבודה והידע שלנו. אותו מחיר הוא מחיר מצחיק, לעומת כל סקטור עצמאי אחר. הורדת מחיר המטרה חותכת את הענף ומוציאה רפתנות ורפתנים ממעגל התעסוקה. המהלך כאמור הוא פופוליסטי שלא יתרום מאומה לכלכלת ישראל ובטח לא יתרום לציבור הצרכנים.

הכלכלן המכובד אדון **בועז סופר** קרא להסכם: "הסכם יוקר המחיה" והרי אין כל קשר בין ההסכם ליוקר המחיה - המחלבות ורשתות השיווק לא צד בהסכם והם לא מוזכרות, אפילו בתת סעיף ולא מחויבות להוריד את המחיר לצרכנים. ההסכם הוא למעשה משוואה של תן-וקח... אנחנו נותנים והמחלבות מקבלות... לא יודע אם לצחוק או לבכות.

רק היום בצהריים, פרסמה היועמ"ש של משרד החקלאות מכתב המופנה למשנה של היועמ"ש של הממשלה ובו תוקפת בחריפות את הרפורמה שנחתמה בשבוע שעבר. וכך נכתב - "התנהלות של אנשי האוצר במו"מ כולה כדי עושק וניצול מצוקתה של המגזר החקלאי"... הדברים מדברים בעד עצמם. מכאן אני קורא לכל האחראים להסכם החיסול הנפשע, להתפטר לאלתר.

חברים עלינו לקום ולמחות. לא נמשיך להתנהג ככפרות ולא כפרות המלחכות עשב במרעה. מי שיפעל כנגדנו וידרוש את חיסולנו, נהפוך בן רגע לשוורים ונצא למלחמה. חברים, האורות מלאות בזבל וברייח רע. יש לקום ולנקות את האורות זאת לאחר שנצא ונמנע את ההסכם הנורא, שנכפה עלינו על לא עוול בכפינו.

טל ברפת הפרטית במושב היוגב

מעל כל במה, שההסכם הוא ל-10 שנים ולמעשה, ההסכם הוא מקסימום ל-5 שנים בתוספת השנה שהורידו ממתווה לוקר. למה לבדוק בציציות? ..

הנתונים של ירידת המחירים במחיר המטרה הם גרועים מההסכם הראשון שדחינו. קבוצה קטנה החליטה לכל הרפתנים על המשך גורלה. למעשה מאיר היה הסגור והקטגור כאחד. נציג הרפתנים ואיש אמונו של **כחלון**. אותו כחלון, שלאחר איום הבג"צ, אץ להביא הישגים תוך איום בפתיחת מכסים. הסכמים והבנות לא נעשים באיום ובכפייה - ובוודאי לא תוך בהקרב קורבנות ופגיעה אנושה בפרנסת העוסקים בענף. אין ערך להסכם לפני קבלת הסכמת הרפתנים, שהם אלו שייאלצו לתת את ראשם למען רווח פוליטי של אדם זה או אחר.

הסכם גרוע ללא בשורה

חברים - אין בהסכם כל בשורה למשק ולעקרת הבית. המחיר לצרכן לא ירד ואין סעיף אחד בהסכם המתייחס למחלבות ולרשתות השיווק, שהן אלו שאחראיות על פערי התיווך. חברים - אני חוזר ולא מצטער, על שהאשמתי את ראשי הענף בהתנהלות של "חונטה". יש מי שנעלב, אך מי שטוען אחרת ההוכחה היא רק עליו. החלטות הוות גורל מתקבלות ללא שיתוף, ללא הליכים דמוקרטיים, ללא קבלת החלטות במוסד האסיפה הכללית.

קומץ אנשים משמשים כראשי ועדות איתור, פוסלים מועמדים ראויים וממנים עסקנים ופוליטיקאים לתפקידים בכירים. אותם אנשים, שהתבררו ככישלון, מקבלים קדנציה נוספת או

לא המחלבות ולא רשתות השיווק תורמות מאומה להורדת המחירים, גם כאשר מחיר המטרה לרפתנים יורד. הכותרות שהורדת מחיר המטרה תוזיל את יוקר המחיה הן שקר גם

קמו עלינו לכלותינו

ארנון אושרי - רפתן בכפר ויתקין

יש עוד מי שאינו מוכן לקבל את גזר הדין הזה ומנסה להיאבק - קמנו שישה רפתנים ממקומות שונים בארץ, ויזמנו הקמת **ועד רפתנים** למאבק לשינוי. עד כתיבת שורות אלה, הצטרפו כבר כ-160 רפתנים שתרמו מכספם למאבק, מאבק משפטי, מאבק תקשורתי ואם יהיה צורך, גם פוליטי

לכללת הבחירות של שר האוצר

אפשר לומר שההסכם המוצע, הוא מעין הסכם המשך למתווה לוקר, עם שינויים שונים. בשני המקרים, נדרשים הרפתנים לשלם בעבור עוול שגרמו אחרים. במקרה הנוכחי, לא מסתפק האוצר רק בהורדה בשכרו של הרפתן, אלא שמשולב בהסכם גם פיצוי שמשלם הרפתן למחלבות, על סירובו של שר האוצר לייקר את מחיר המוצרים המפוקחים, כפי שנדרש לעשות. אז גם העונש הזה הוא חלק מכלכלת הבחירות, שאותן 16 אגורות שנלקחות מהרפתנים, מוחזרות לקראת סוף ההסכם. בתחילה, למעשה לאורך כל הדרך, נאמר לכולם שזה הסכם לעשור. ובכן לא, זה הסכם ל-6 שנים שמסתיים ב-2025, באותה השנה מסתיים גם תכנון מחיר המטרה ועובר לוועדת מחירים.

מחיר המטרה הולך ויורד

ההסכם עצמו, שכמו קודמו, גורע משכרו של הרפתן, בנוי בצורה שבסקר ב-2023, נכנסות רק רפתות מגודל של 1.2 מיליון ליטר, בכדי להגיע למספר הקסם (מספר שגדל מהסכם להסכם, שכן בבסיסו של ההסכם, הצורך להתיעל), צריך הרפתן להשקיע במתקנים, בהגדלת אינוונטור. לשם כך, מוקצה סכום של 300 מלש"ח, הסכום הזה ניתן כסיוע, בעיקר לרפתות מעל 1.2 מיליון ליטר ואילו לרפתות שמעוניינות לגדול, מוקצים מתוך הסכום הזה 33 מלש"ח.

מחיר המטרה הולך ומופחת לאורך שנות ההסכם, כשבסופו הוא עומד על 1.74, ומהן צריך עוד לגרוע, 3.8 אגורות כהיטל מועצה. כלומר, מחיר המטרה נמוך אף מהסכום שמצוין. יש לציין שלאורך שנות ההסכם, אין התייעלות אוטומטית ואולם בסופו, יש שנה של התייעלות מנדטורית גבוהה מ-2%. בנוסף, **אם בשתי מכרזות אין מושבניקים שמעוניינים לקנות, נפתחת קניית המכסה לקיבוצים, כלומר נעלמה החומה הסינית.**

הסכם הרסני למושבניקים

השנה הקשה במתווה תהיה 2023, שכן כל אותם מושבניקים

רפת אושרי מצטיינת בכפר ויתקין

שיחליטו לקנות את עניין הגדילה וההתייעלות, יכנסו לחובות וזו גם שנת הסקר שיבוא לידי ביטוי ב-2025. כלומר, מחיר המטרה בסוף ההסכם עשוי בכלל לעלות, אז ההישג של המדינה בהסכם הוא, ראשית, הורדה במחיר המטרה ופיצוי למחלבות, הוצאת מושבניקים רבים ממעגל הייצור, שכן מעט יכולים לעמוד במהלך הנדרש של רכישת מכסות, הגדלת האינוונטור ובניית מתקנים, פתיחת החומה הסינית ומהלך של ריכוז ייצור החלב בעיקר במשק השיתופי.

מחיר המטרה הנומינלי, כפי שמצוין בהסכם, הוא מחיר בלתי אפשרי למושבניק שרוצה גם להתפרנס ממשקו. יש להניח שגם חלק לא קטן של משקים שיתופיים לא יעמוד בהסכם הזה. אבל, זה תהליך סדור של חיסול משק החלב המתוכנן שמוזה שנים הוא לצנינים בעיני אגף התקציבים.

הצרכן לא ירגיש שום ירידה במחירים

רצה הגורל והזדמן לממשלת ישראל, שעסוקה בשינוי הנרטיב ובשכתוב ההיסטוריה, לבוא חשבון עם התיישבות העובדת.

ארנון משלב גם שימוש חוזר במי ניקוי המכון

מולכים היו בכל, כך עד סופה של החקלאות הישראלית. ואולם, יש עוד מי שאינו מוכן לקבל את גזר הדין הזה ומנסה להיאבק - קמנו 6 רפתנים ממקומות שונים בארץ, ויזמנו תחילת מאבק לשינוי, עד כתיבת שורות אלה, הצטרפו כבר 160 רפתנים שתרמו מכספם למאבק, מאבק משפטי, מאבק תקשורתי ואם יהיה צורך, גם פוליטי,

ככל שמתבררים הדברים, עוד ועוד רפתנים מצטרפים בהבינם שהארגון היציג שלהם, מכר אותם, שראשי התנועות הנירפים, בציניות פחדנית, הגיעו להסכם מבלי לשאול כלל את הנידונים, מבלי לקיים אסיפת רפתנים כנדרש. אלו המנהיגים ואלו פני המדינה.

ברור לכל שאין כל קשר בין המחיר שמקבל היצרן לזה שמשלם הצרכן. לא זאת אף זאת, חלקו של החלב במדד יוקר המחיה, זניח 0.05%. משקי הבית לא ירגישו בכל שינוי בארנק, אבל המחלבות יהנו מהלוואה שנותן להם יצרן החלב הקורס, היבואנים שיגדילו את מכסות היבוא במחירים כמעט פטורים ממכס, יהנו גם הם ורק ענף החלב, כמו גם ענפים אחרים בחקלאות הישראלית, ילך ויקמל.

הסיסמה הנבובה של התייעלות ע"י איחוד או הגדלה, אין לה כל קשר להתייעלות, היות ויעילות אינה פונקציה של גודל, אלא של איכות ניהול. אבל מי נידרש לדקויות, כשלנגד עיני המחריבים, עומד הנדל"ן שאפשר יהיה לקחת מהחקלאים, אני מקווה שברור לכל מי שענייני בראשו, שהמאבק אינו על יוקר החלב כי אם על נדל"ן, ממשלת ישראל שמה לעצמה למטרה (כפי שפלט מנכ"ל מנהל מקרקעי ישראל, באחד הכנסים) לפרק את המושבים. אני מניח באותה המידה, שברור לכולנו, שמושב או קיבוץ שלא תהיה בו חקלאות, יחדל מלהיות כזה ואדמותיו ילקחו ממנו.

אין מנהיגות

לעוותנו, אין היום הנהגה נחושה בעלת חזון לחקלאי ישראל, ההנהגה הנוכחית מחד, מסדרת את הישבן שיהיה יותר נוח בסיר הניצב על הכירה ומתחמם לאיטו, עד הרתיחה הגואלת, ומאידך, אדם כמזכיר תנועת המושבים שהחליט לטפס לתפקידו הפוליטי הבא, על גוויות משקי החלב והחקלאים. בכל מקרה, הציניות, האופורטוניזם, הפחדנות והיעדר החזון,

האזרח הכנוע

מומי כהן - מנהל הרפת בחפצי בה

heftziba@refet.org.il

חבריי, אנשי ענף החלב, שלום!

בכתבה לא אתייחס להסכם, אלא אנסה להתמקד יותר בתופעה, שלהבנתי היא הנוראית מכל - והיא תופעת "האזרח הכנוע במדינת ישראל 2018". אני יוצא נגד סיסמאות ובעד סדר יום (אג'נדה) לטיפול, בכל משבר ומשבר..

סכנת קריסת משק החלב המתוכנן, צמצום מכסות, הקטנת מיסים על יבוא מוצרי חלב ועוד, מרחפת על ראשו כבר מספר שנים. אם לאוצר לא הייתה אג'נדה מסודרת ביחס לענף החלב, לא היינו נמצאים היום בנקודה הזו.

אנו שמנו מבטחנו בנציגים שלנו, משני המגזרים, ועל כך אי אפשר להתלונן, שהם מייצגים מגזר שלם ולא דעה אחת. בנוסף, הצטרפו גם יועצי חוץ, שבקאים במדיניות הממשלה ביחס לחקלאות, באופן כללי, ובפרט למשק החלב.

הטענה שלי היא דווקא לגבי "סיסמאות הדקה ה-90". אם ידענו כבר מזמן, וידענו, שהחרב מונחת על צווארנו, מדוע לא בחרנו בסדר יום אחר לניהול המאבק? סדר יום שמטרתו ייבוש המשק מחלב לכמה ימים, על כל הסכנות והסיכונים במהלך שכזה?

זה ההבדל בין סדר יום של "סיסמאות" לכל סדר יום אחר. יכול להיות שהיינו מעיזים ומנצחים!?

לצער, אנו, שלא כמו אזרחי אירופה וארה"ב, אנו אזרחים כנועים. אזרחים שלא מוכנים להוציא את האצבע מה... על מנת לקדם ולממש את זכותנו כאזרחי המדינה. רבים מאיתנו, לא מוכנים לוותר על שעות הפנאי שלנו ובכלל, לטובת מאבק מכל

מומי ברפת חפצי-בה בביקור של הרב הראשי לאו והרב ויטמן, של מחלבת תנובה, 2013

סוג שהוא וראינו זאת במחאות הצנועות שהיו בעבר. זו אינה ביקורת, זו עובדה. הלוא אני חלק מאזרחי המדינה ושייך לציבור החקלאים.

על אף שאנו חיים במזרח התיכון, רווי המלחמות, אין אנו נוהגים כמזרח תיכוניים לוחמניים. אנו החקלאים של 2018 כנועים, אף יותר, מהיהודים בגטאות אירופה במלחמת העולם השנייה, שגילו עמידה והתנגדות.

רוב הקיבוצים שעברו הפרטה, לא הופרטו מתוך סדר יום של הסתכלות לעתיד ושמירת החזון הקיבוצי, אלא מתוך משבר כלכלי וכמותם, גם אנו נקלענו למצב שבו לכאורה, החרב מונחת על צווארנו.

לנו, ציבור הרפתנים, היה מספיק זמן לפעול בדרכים לגיטימיות אחרות ושונות, מכיוון שלא נהגנו כך, אין לנו על מה להלין. לאורך ההיסטוריה, משברים מסתיימים בהסכם כזה או אחר, השאלה לדעתי, היא מה הייתה הדרך ואיזה מסר הצלחנו להעביר לציבור, בדרך להסכם.